

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
Факультет фізичного виховання та спорту  
Кафедра теорії та методики фізичного виховання**

**ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ  
ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ  
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

**Кваліфікаційна робота**

на здобуття ступеня вищої освіти магістр

Виконав: студент 2 курсу 11-211  
групи

Спеціальності: 014 Середня освіта  
(Фізична культура)

Освітня програма «Середня освіта  
(Фізична культура)»

**Бузак Тарас Олександрович**

Керівник: канд. пед. наук, доцент  
**Грабовський Ю.А.**

Рецензент: док. пед. наук, професорка;  
завідувачка кафедри теорії та  
методики фізичного виховання  
Львівського державного університету  
ім. Івана Боберського

**Боднар І.Р.**

Івано-Франківськ, 2023

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b> .....	3
<b>РОЗДІЛ 1 ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ ХДУ</b> .....	7
1.1. Спортивні традиції Херсонщини у другій половині ХХ століття	7
1.2. Студентський спорт в ХДПІ імені Крупської наприкінці 80-х та початку 90-х років минулого століття.....	17
1.3. Підготовка фахівців фізичного виховання для загальноосвітніх шкіл та ДЮСШ Херсонщини на початку 90-х років минулого століття.....	21
Висновки до розділу 1.....	24
<b>РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ</b> .....	27
2.1. Методи дослідження.....	27
2.2. Організація дослідження.....	28
<b>РОЗДІЛ 3. ДІЯЛЬНІСТЬ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ ПРОТЯГОМ ПЕРІОДУ ІСНУВАННЯ</b> .....	30
3.1. Структура та зміст діяльності факультету фізичного виховання і спорту ХДУ.....	30
3.2. Спортивні досягнення студентів та випускників ХДУ протягом діяльності факультету фізичного виховання і спорту ХДУ.....	40
3.3. Перспективи розвитку факультету фізичного виховання та спорту Херсонського державного університету.....	48
<b>ВИСНОВКИ</b> .....	54
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</b> .....	60
<b>ДОДАТКИ</b> .....	65
Додаток А.....	66
Додаток Б.....	67
Додаток В.....	68

## ВСТУП

**Актуальність теми:** Невіддільною та найважливішою ланкою освітянської галузі в Україні є функціонування вищих закладів освіти. На півдні України – це Херсонський державний університет (ХДУ). Херсонський державний університет є сучасним осередком навчання та науки. Також, ХДУ є перспективним, розвиненим, таким, що відповідає вимогам сьогодення, місцем розвитку олімпійського спорту. Підтвердженням актуальності дослідження є той факт, що 30-річчя свого створення факультет фізичного виховання та спорту ХДУ буде святкувати саме у 2024 році.

Історичний досвід є основою для розвитку всіх сфер життя людини. Недивно, що дослідники у своїх роботах часто звертають увагу на витоки, передумови, джерела виникнення того, чи іншого явища.

Питання розвитку фізичної культури та спорту на території Херсонської області знаходять своє місце у наукових роботах авторів С. Степанюк та В. Коваль, [1] В.Вербицького,[2], С. Степанюк, І. Городинської та Ю. Грабовського [4], С. Нікітенка [21.22.23]

Також тема становлення спорту на Херсонщині його розвитку та досягнень висвітлюються у працях істориків Є. Сінкевича, [5] та статтях відомих херсонських журналістів О. Крупиці [9,15], та А. Жупини [16] тощо.

Великий об'єм матеріалу про спорт Херсонщини з детальним висвітленням окремих його видів відтворення у публікаціях закордонних, загальноукраїнських та місцевих засобах масової інформації. Детально з цими матеріалами можна ознайомитися у рекомендаційному покажчику літератури «Спорт на Херсонщині» [3]

В наявній у відкритому доступі літературі розглядаються деякі аспекти та напрями діяльності Херсонського державного університету. Слід зазначити, що питання передумов створення, становлення та діяльності факультету фізичного виховання та спорту ХДУ висвітленні недостатньо.

Тому вивчення питань передумов створення факультету фізичного виховання і спорту ХДУ, аналіз і систематизація історичних аспектів його діяльності, становлення, розвитку та сучасного стану однозначно підкреслюють актуальність даного дослідження.

**Зв'язок роботи з науковими планами, темами.** Кваліфікаційна робота виконувалась згідно наукової теми кафедри теорії та методики фізичного виховання Херсонського державного університету «Соціально-педагогічні та медико-біологічні основи фізкультурно-оздоровчої роботи різних груп населення» (0118U100260).

**Мета дослідження:** узагальнити, простежити та показати процес створення, становлення та подальшого розвитку факультету фізичної культури та спорту ХДУ.

**Завдання дослідження:**

1. Визначити історичні передумови створення факультету фізичного виховання і спорту ХДУ

2. Визначити структуру і зміст діяльності факультету фізичного виховання і спорту ХДУ.

3. Охарактеризувати перспективи розвитку факультету фізичного виховання та спорту Херсонського державного університету

**Об'єкт дослідження:** Факультет фізичного виховання та спорту ХДУ

**Предмет дослідження:** Історичні та організаційні аспекти створення і діяльності факультету фізичного виховання та спорту ХДУ

**Методи дослідження:**

Під час написання магістерської роботи було застосовано такі методи: Теоретичний аналіз та узагальнення; історико-логічний; порівняльно-історичний; компаративний; описовий; статистичний, хронологічний.

**Наукова новизна:**

Вперше системно вивчені історичні передумови створення факультету фізичного виховання і спорту ХДПІ імені Н. Крупської

Доповнено дані щодо розвитку спорту на Херсонщині у другій половині ХХ століття

Набули розвитку знання про спортивний рух в Херсонському державному педагогічному інституті імені Н. Крупської наприкінці 80-х років та початку 90-х років минулого століття.

Удосконалено наукові, та практичні дані про структуру і зміст факультету фізичного виховання і спорту ХДУ

**Практичне значення роботи** полягає в наступному: дане дослідження можна використовувати в навчальному та виховному процесі факультету фізичного виховання і спорту ХДУ та у структурних підрозділах університету. Його можна використати у навчальному курсі «Вступ до професії».

Матеріали цього дослідження також доцільно задіяти у навчальному процесі Херсонського професійного спортивного коледжу, спортивних класах загальноосвітніх шкіл Херсонської області, а також для розробки спецкурсу – «Історія спорту Херсонщини» для навчальних закладів області усіх типів.

**Публікації** Результати кваліфікаційної роботи знайшли своє відображення у науковій статті «Передумови створення факультету фізичного виховання та спорту ХДУ» у збірці наукових праць «Магістерські студії» Херсонського державного університету, 2023 рік.

**Структура і обсяг роботи** Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» викладена на 63 сторінках машинописного тексту. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. В роботі містяться додатки, які відображають результати дослідження. При написанні кваліфікаційної роботи використано 41 джерело.

# РОЗДІЛ 1.

## ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

### 1.1. Спортивні традиції Херсонщини у другій половині ХХ століття

У 50-х роках минулого століття в навчальних закладах Херсона і Херсонської області розпочали працювати спортивні секції з боксу, боротьби, важкої атлетики, спортивної гімнастики тощо. Саме в ці роки представники херсонського спорту почали представляти СРСР на міжнародних змаганнях найвищого ступеня.

Першим херсонцем, який прийняв участь Олімпійських Іграх був Іван Сотников. Він брав участь в Олімпійських Іграх, що проходили у столиці Фінляндії – Гельсінкі у 1952 році. На цих змаганнях Сотников І. посів сьоме місце (на байдарці-одиначці). Участь херсонського спортсмена в Олімпіаді 1952 року започаткувала активне заняття веслуванням на Херсонщині.[3]

На Олімпіаді 1966 року в Римі Іван Головачев з Генічеська (районного центру Херсонської області), посів четверте місце у греблі на байдарці-двійці. [21]

Збірна команда Херсонської області з веслування протягом 1950-1991 рр. завойовувала призові місця на змаганнях УРСР. З того часу наша область набула слави столиці веслувального спорту України. Херсонські веслувальники стабільно і успішно представляли Херсонщину у складі збірних команд різного рівня.

На Олімпіаді 1968 року у Мексиці Херсонщину представляв уродженець Великоолександрівського району Георгій Карюхін. Він у 1966

році став чемпіоном світу, а у 1967 році – чемпіоном Європи. Георгій Карюхін 20 разів був переможцем змагань, які проходили в СРСР з веслування на байдарках і каное.[10]

Також видатними представниками цього виду спорту на Херсонщині є Сергій Пострехін, який має у своєму доробку олімпійські медалі різного гатунку.[14] Значними є спортивні успіхи І. Головачьова та Г. Землякова, яким було присвоєно звання майстрів спорту міжнародного класу. [10.]

Окреме місце в спортивному житті Херсонської області займає, заслужений майстер спорту, триразовий олімпійський чемпіон Сергій Чухрай. Сергій Чухрай - олімпійський чемпіон олімпійських ігор у Монреалі (1976 р.), та олімпійських ігор у Москві (1980 р.). Він також виборював срібні та бронзові нагороди чемпіонатів світу, золоті нагороди чемпіонату Європи з веслування на байдарках і каное. [10.33.21 ]

Свою кар'єру у спорті Чухрай розпочав у добровільному спортивному товаристві "Авангард". Його тренерами були: В. Іонов, та Е. Марченко. З 1974 року Сергій Чухрай – член збірної команди СРСР. У 1976 році спортсмен з Херсонщини у складі команди байдарки-четвірки виграв золото монреальської Олімпіади на дистанції 1000 метрів. [21]

На Олімпійських іграх , що проходили у Москві (1980 рік) Сергій Чухрай здобув дві золоті медалі: на дистанції 500 та 1000 метрів на байдарці-двійці. Після закінчення активних виступів Сергій Чухрай був тренером збірної України з веслування на байдарках і каное. Працював він у збірній з 1997 по 1999 роки. Сергій Чухрай нагороджений орденом «За заслуги» II ступеня. [10.21]

На Олімпійських іграх в Сеулі, які проходили у 1988 році представник Херсонщини Павло Гурковський став срібним призером з академічного веслування.[17] Раніше, саме у 1985 та 1986 роках, він ставав чемпіоном світу та срібним призером світових змагань Павло



Гурковський – заслужений майстер спорту з академічного веслування. Він народився у селі Бойове Генічеського району Херсонщини. Херсонської області. Закінчив Щорсівську середню школу Генічеського району. Під час служби в армії почав займатися академічним веслуванням. Перший тренер: Юрій Кравченко. [10]

Срібні нагороди сеульської Олімпіади завоював ще один спортсмен з Херсонщини – Ігор Комаров. На Олімпійських іграх 1988 року у Сеулі він у складі чоловічої вісімки (А. Васильєв, В. Бут, О. Думчев, П Гурковський, О. Лук'янов, В. Дідук - стерновий, В Омельянович, В. Тиханов).[10.18]

Бронзову медаль у двійці парній Олімпіади 1988 року у Сеулі виборов Олександр Марченко. Олександр Марченко був членом олімпійської збірної України на Олімпійських іграх в Атланті США 1996 року, (четвірка парна – 7 місце) та на Олімпійських іграх 2000 року в австралійському Сіднеї (четвірка парна – 6 місце). [19]

Перший тренер – Олександр Бакарасєв. Після закінчення спортивної кар'єри Олександр Марченко був запрошений до тренерського штабу збірної команди України з академічного веслування. [10]

На XVI Олімпійських іграх в австралійському Мельбурні прийшов час засвітитися спортивній зірці – Ларисі Латиніній. Вона є найбільш титулованою спортсменкою світу. Лариса Латиніна почала займатися спортом в Херсоні. Її тренером був М. Сотніченко. На Олімпійських іграх у Мельбурні Латиніна стала олімпійською чемпіонкою в командній першості. На наступних Олімпіадах (Рим 1960 рік), (Токіо 1964 рік) вона здобула 5 золотих, 4 срібних і 3 бронзові нагороди. Всього у Латиніної – 18 олімпійських нагород. Серед них: 9 золотих, 5 срібних і 4 бронзові.

Треба зазначити, що після повномасштабного вторгнення РФ на територію України сама Латиніна, яка мешкає в країні-агресорі, мовчить

про війну на її батьківщині, про захоплення Херсона та Херсонської області, де російські окупанти катували і вбивали мирних жителів. [7]

У вересні 2023 року начальник Херсонської міської військової адміністрації Роман Мрочко підписав розпорядження про позбавлення звання «Почесного громадянина міста» трьох осіб. Серед позбавлених почесного звання є і Лариса Латиніна.

Онлайн-видання Район.Херсон писало з цього приводу наступне: «Колишня олімпійська чемпіонка, та гордість Херсонщини не робила жодних заяв щодо вторгнення армії РФ в Україну, таку позицію можна розцінювати як мовчазну підтримку».[8]

Вагомий внесок у розвиток спорту Херсонщини внесла дворазова олімпійська чемпіонка зі спортивної гімнастики Тетяна Лисенко. Вона двічі виграла золото на XXV Олімпійських іграх у Барселоні (1992 р.). Також Тетяна Лисенко є дворазовою чемпіонкою світу, чемпіонкою Європи, заслужений майстер спорту зі спортивної гімнастики. Лисенко випускниця Херсонського училища олімпійського резерву. Її тренерами були: О. Дудченко, О. Остапенко. Олімпійська чемпіонка закінчила Київський державний інститут фізичної культури. Після поновлення української державності у 1991 році Лисенко продовжила виступати за збірну України. У 1993 році в англійському Бірмінгемі проходив чемпіонат світу на якому Т. Лисенко році посіла третє місце в абсолютній першості. На змаганнях у британському місті Лисенко була єдиною гімнасткою з колишнього СРСР на п'єдесталі. [10.21]

Після завершення кар'єри Тетяна Лисенко виїхала до США. Зараз вона мешкає у Каліфорнії. Тетяна Лисенко працювала тренером. [10]

На XX Олімпійських іграх у Мюнхені (1972рік) перемоги здобував чемпіон країни та Європи Валерій Борзов, його життєвий шлях був тісно пов'язаний з Херсонською областю. У Мюнхені Борзов переміг на

дистанції 100 і 200 м. На XX Олімпійських іграх Валерій Борзов здобув 2 золоті та 1 срібну медаль, на наступній Олімпіаді у Монреалі Борзов фінішував третім.[10. 12]

Залишила за собою слід в історії херсонського спорту і Людмила Аржаннікова. Вона є дворазовою чемпіонкою світу та п'ятиразовою рекордсменкою світу зі стрільби з лука. Людмила - Чемпіонка Європи та п'ятиразова чемпіонка СРСР, на сеульській олімпіаді 1988 року вона посіла четверте місце. [3] [11] [10. с.26]

Єдиним херсонцем, який досяг майже абсолютних висот у професійному баскетболі є Валерій Гоборов. [38] Він – виборює золоті нагороди сеульської олімпіади 1988 року. Отримувач срібні та бронзові нагороди чемпіонатів Європи. Валерій Гоборов – заслужений майстер спорту з баскетболу. Його першим тренером був шкільний вчитель фізкультури – Віктор Мартинов. Саме Мартинов запропонував Гоборову продовжити навчання у спортивному класі школи № 52. Там його тренером був Марк Конрад.[21.34]

З 1985 року Валерій Гоборов грав за одну з найсильніших команд СРСР з баскетболу – московське ЦСКА. Він наприкінці 80-х років минулого століття вважався одним з найкращих центрових баскетболу СРСР. Кавалер ордена «Знак Пошани». Спортсмен загинув у автомобільній катастрофі у вересні 1989 року. Валерію було всього 23 роки, похований на Преображенському цвинтарі. [10. 34. 35.]

Важливою подією у спортивному житті Херсонщини було відкриття Херсонського вищого училища фізичної культури. Сталося це у 1988 році.[24.с.109] Сьогодні цей заклад має назву Комунальний заклад «Херсонський фаховий спортивний коледж», підпорядкований Херсонській обласній раді.

З перших років своєї роботи Херсонське вище училище фізичної культури стало одним з провідних навчально-виховних закладів півдня України з підготовки спортсменів.

Відомі випускники Херсонського вищого училища фізичної культури: дворазова олімпійська чемпіонка - Тетяна Лисенко, абсолютна переможниця ігор доброї волі у Сіетлі (США) – Наталія Калініна, чемпіонка світу – Вікторія Карпенко, абсолютний чемпіон Європи, призера Олімпійських ігор – Олександр Береш. На Олімпійських Іграх у Сідней Херсонське вище училище фізичної культури представляли такі вихованці: Олександр Береш, Вікторія Кравченко, Юрій Білоног, Владислав Піскунов, Анзор Темботов. [Р. Андрєєва. С. Степанюк. Б. Кедровський 25 с.10]

Необхідно зазначити, що на Херсонщині розвивалися і інші види спорту, наприклад, настільний теніс Майстром спорту з цього виду спорту був Євгеній Вечерок.

Євгеній Вечерок має звання майстер спорту СРСР, яке він отримав у 1967 році. Він є шестиразовим переможцем чемпіонатів Європи. Євгеній Вечерок у 1986 році він отримав звання заслужений тренер УРСР, а вже у 2002 році йому присвоїли звання – заслужений працівник фізичної культури та спорту України. Він є арбітром міжнародної категорії. Євгеній Вечерок вважається одним з найкращих тренерів України з настільного тенісу. [3]

Треба зазначити, що спортсмени-динамівці, тренером яких був Євгеній Вечерок, 6 разів перемагали на першостях Європи з настільного тенісу. Чемпіонами Радянського Союзу вони були 5 разів.

Необхідно більш детально зупинитися на досягненнях херсонської футбольної команди Локомотив на межі 60 та 70 років минулого століття.

У 2020 році у херсонському футболі дві пам'ятні дати. Рівно 60 років тому при Херсонському відділенні залізниці було організовано клубну футбольну команду «Локомотив». Спочатку вона брала участь у першостях

міста, потім – у чемпіонатах області, а також у розіграшах Кубка Херсонщини. «Локомотив» двічі – у 1963 та 1965 роках – ставав чемпіоном Херсонської області. У 1965 році, херсонський «Локомотив» почав грати в чемпіонаті СРСР. В статусі команди майстрів «Локомотив» грав у чемпіонаті СРСР десять років – до 1975 року.

Херсонським уболівальникам команда «Локомотив» запам'яталася як одна з найуспішніших. У 1966 році команда здобула бронзові медалі чемпіонату УРСР.

Це найкраще досягнення у чемпіонатах країни за всю історію Херсонського футболу.

Слід зазначити, що наша команда майстрів успішно грала не тільки на чемпіонатах колишнього СРСР. Також, наша футбольна команда вдало грала в змаганнях на Кубку країни.[9]

Також «залізничники» успішно грали у сезоні 1965 року. Тоді херсонці мінімально поступилися мінським динамівцям.

У 1966 році було проведено міжнародний матч нашої команди майстрів. «Локомотив» приймав збірну міста Олександрії з Об'єднаної Арабської Республіки (ОАР). Матч завершився внічию – 1:1. Рахунок зрівняв Валерій Кузьмін. [41]

Поводив херсонський Локомотив контрольну гру з командою з міста Гродно Білоруської РСР. Гра тоді закінчилася з рахунком 3:1 на користь херсонських футболістів.

Локомотив також грав з Ліванською командою «Маераа». 1968 рік «Локомотив» зустрічався з командою «Залізничар» (Загреб, Югославія) У 1971 році «Локомотив» приймав команду «Рейсинг» (Бейрут, Ліван), а у 1974 році «Локомотив» обіграв ліванську команду «Сафа» (Ліван).[9]

Наприкінці 80-х років ХХ століття на Херсонському бавовняному комбінаті з'явилася перша у Херсоні команда з гандболу.[13]

На базі училища відбувався розвиток і зростання гандболу Херсонщини. На навчання до Вищого училища фізичної культури запрошували здібних дівчат не тільки з Херсона і області, а й з усіх куточків України. Вони всі грали у створеній гандбольній команді, тренером якої був – Михайло Милославський. [13]

Гандбольна команда «Дніпрянка» пройшла складний шлях з часів СРСР до незалежної України.

Слід окремо зупинитися на постаті гандболіста Сергія Бебешка. Сергій Бебешко – заслужений майстер спорту з гандболу. Він є чемпіоном Олімпійських ігор в Барселоні, що відбулися у 1992 році. Також Сергій Бебешко є володарем Кубку світу. У 1990 році він став срібним призером Суперкубка світу. Сергій Бебешко має у своєму арсеналі золоті медалі Чемпіонату світу серед юніорів 1986 року в Іспанії та срібні нагороди Чемпіонату СРСР 1988 року. Його тренером був В. Самойленко. Бебешко, двічі виборював право бути представленим у п'ятірці найкращих бомбардирів іспанської першості. (1997-1999). [10]

Сергій Бебешко виступав за такі клуби: у 1985-1992 роках він був гравцем київського СКА, у 1992-1993 роках грав за іспанські команди «Квенка» (1993-2000 роках) та «С'юдяд-Реаль» (2000-2001 роках), також він грав за команди: «Меллія» (Іспанія) 2001-2004 рр. та «Віллербанн» (Франція).

В середині 60-х років минулого століття молодіжний спортивний рух Херсонщини отримав новий поштовх. У 1964 році сталися зміни, які спричинили виплиск учнівського, аматорського, профспілкового спорту. Саме у цьому році в усіх школах області було введено посаду вчителя фізичної культури. Це нововведення носило обов'язковий характер. Також своїм рішенням Херсонська обласна рада зобов'язала всі комітети партії (і міські і районні) організувати будівництво в школах Херсонської області

спортивних залів та інших спортивних споруд. Було зобов'язання побудувати в кожній школі Херсонщини. [22]

Сергій Нікітенко у монографії «Заходи місцевих органів влади та управління щодо організації та розвитку фізкультурно-спортивного руху на Херсонщині (1944-1991 рр.)» зазначає, що «До 1968 р. діяла ця постанова і вона принесла свої позитивні результати. Значно збільшилась кількість молодих спортсменів та покращилися спортивні результати молоді Херсонщини у республіканських та міжнародних змаганнях»[22,с.123.]

Широкого розвитку в 60-70 роках минулого століття отримав і аматорський спорт.

Так, футбольні команди радгоспів та колгоспів Херсонської області змагалися на Кубок газети «Наддніпрянська правда», а також на першість ДССТ «Колгоспник». Змагання проводилися також і на районному рівні. Сільські команди змагалися на першість районів з волейболу. В селі Новорайське діяло 5 дитячих команд з футболу, які змагалися між собою на першість села. (додаток А)

Великого захоплення у мешканців області викликали змагання на першість облради ДССТ «Колгоспник» з гандболу. У змаганнях приймали участь команди з Білозерського району, Голопристанського, Великої Олександрівки, Новокаховського технікуму механізації та електрофікації сільського господарства. (додаток Б)

У змаганнях на Кубок області з футболу приймали участь понад 114 команд

Унікальною не тільки для Херсонщини була діяльність у 70-х роках минулого століття в селі Станіслав дитячого яхтклубу «Буревесник». Там займалося близько 30 дітей, які на 8 яхтах вивчали тонкощі вітрильного спорту. Тренував дитячу секцію з вітрильного спорту В. Яновський. (додаток В)

В середині 60- років XX століття в Херсоні з'явилися перші спортивні клуби. Спортивні клуби, це був передовий на той час вид спортивних організацій, метою, яких було створення умов для покращення фізичного виховання молоді.

Першими в Херсоні і області клуби були створені на комбайновому заводі імені Петровського – СК «Петровець» та «Спортивний клуб Ровесник», який мав статус загальноміського. Займалася в цих спортивних клубах робітнича та учнівська молодь, студенти.[22]

У 1975 році в колгоспі ім. Кірова с.Чорнобаївка Білозерського району спортивному колективу колгоспу було присвоєно звання «Сільський спортивний клуб». Це перший сільській спортивний клуб Херсонщини.[23]

Вивчивши позитивний досвід фізкультурників Білозерського району наприкінці 1970-х років розпочалося створення міжколгоспних спортивних клубів.[23]

У 1981 р. в Українській РСР почали організовувати культурно-спортивних комплексів. На Херсонщині (Нова Каховка) перший культурно-спортивний комплекс з'явився у 1978 році. [22]

Професійна робота тренерів і спортивних функціонерів Херсонщини сприяла досягненню нашими спортсменами хороших результатів у любительському та професійному спорті. Системна робота по виявленню талантів від аматорського до професійного спорту допомагала, як тренерам та і спортсменам. Сільській спорт, будівництво спортивних залів і комплексів в школах та населених пунктах Херсонської області сприяли широкому залученню населення до фізичної культури і спорту, а також виявленню спортивних талантів. У зазначеному в науковій роботі часовому проміжку в Херсонській області запроваджувалися передові на той час форми організації занять спортом– створення спортивних клубів на підприємствах та радгоспах та колгоспах Херсонщини. Будівництво культурно спортивних комплексів в



містах та селах Херсонщини сприяло залученню до занять спортом і фізичною культурою різні вікові, професійні, різностатеві групи. Поширеним явищем було залучення сільського і міського населення до тренувань з нових на той час та маловідомих видів спорту, гирьовий спорт, гандбол, створення дитячих яхт-клубів тощо

Слід зазначити, що наприкінці 80 –х років минулого століття на Херсонщині активно розвивався і армійський спорт. Чудовим прикладом тут є херсонські представники академічного веслування. Велику кількість призерів змагань різного рангу було виховано у 4 яхт-клубі Чорноморського флоту, який знаходився в Херсоні. Окремо можна зупинитися на вихованцях цього яхт-клубу, які вибороли медалі на Олімпіаді в Сеулі у 1988 році. [39. 40]

Відкриття у 1988 році у ХДПІ імені Н. Крупської Центру олімпійської підготовки з підготовки спортсменів з веслування на байдарках і каное, відкриття Вищого училища фізичної культури і спорту, потім факультету фізичного виховання і спорту ХДПІ сприяло професійному зростанню спортсменів та покращенню їх результатів і досягнень на змаганнях різного рівня. Аналіз участі херсонських спортсменів у змаганнях різного рівня та аналіз їх досягнень показують, що системна робота в галузі професійного спорту на Херсонщині принесла вагомі результати.

## **1.2 Студентський спорт в Херсонському державному педагогічному інституті імені Н. Крупської наприкінці 80-х та початку 90-х років минулого століття**

Багато років поспіль студенти Херсонського державного педагогічного університету імені Н. Крупської, Херсонського державного педагогічного університету, а потім Херсонського державного університету

завойовували призові місця на тоді ще Всесоюзних, Республіканських і Міжнародних змаганнях.

Фізкультурно-спортивного руху в Херсонському державному університеті розвивався з моменту створення вищого навчального закладу. Увесь час існування інституту його ректори активно сприяли студентському спорту у ВНЗ. За часів керування інститутом Євгеном Поліщуком ХДПІ імені Н. Крупської став одним з лідерів спортивних досягнень серед педагогічних інститутів Радянського Союзу [5.4]. Саме при Є.Поліщуку започаткована практика запрошення перспективних, спортсменів на навчання у ХДПІ. З такою ініціативою виступив керівник спортивного клубу ХДПІ Валентин Сабадаш. У 70-80-х роках минулого століття педінститут ставав переможцем спартакіади Міністерства освіти і науки України. Шість разів Херсонський державний педагогічний інститут перемагав на огляді-конкурсі «За спортивну майстерність» серед педагогічних інститутів колишнього СРСР. В 70 роках ХХ століття студентська збірна ХДПІ імені Н. Крупської зі спортивного орієнтування досягла значних успіхів у змаганнях першості Республіканської ради добровільного спортивного товариства «Буревісник». Члени команди педінституту запрошувалися до виступів у складі збірної команди Української РСР. [4]

1983-84 роки для спортивного колективу Херсонського державного педагогічного інституту імені Н. Крупської видалися багатими на нагороди.

Так у 1984 році збірна команда ХДПІ імені Н. Крупської з веслування на байдарках і каное посіла перше місце на студентських іграх. Також ця збірна здобула золото на чемпіонаті серед вищих навчальних закладів УРСР.

Цього ж року жіноча збірна інституту з волейболу стала чемпіоном серед команд I-ї групи вищих навчальних закладів Української РСР. Тренував цю команду – Віктор Іванов. [4]

Крім цього, у завершальній частині студентських ігор із веслування, які проходили у Литовській РСР, студенти-спортсмени представники Херсонського державного педагогічного інституту були другими. На цих змаганнях брали участь представники вищих навчальних закладів колишнього СРСР.

Тренували команду ХДПІ імені Н.Крупської заслужений тренер УРСР В. Батенко, та майстер спорту міжнародного класу В. Савченко.

Автори С. Степанюк, І. Городинська та Ю. Грабовський у науковій праці «Розвиток фізкультурно-спортивного руху в Херсонському державному університеті» визначили, що «Командним успіхам веслувальників сприяли високі спортивні результати переможців студентських ігор: триразового чемпіона світу, майстра спорту міжнародного класу Сергія Колоколова, майстра спорту Вадима Батенка, Олега Куктина, Володимира Гавриленка». [4. с 32]

У 1988 році за рішенням ВДФСО профспілок у ХДПІ імені Н. Крупської було відкрито Центр олімпійської підготовки (ЦОП). Він мав проводив підготовку спортсменів з веслування на байдарках і каное[4,с.32].

Подібний ЦОП в УРСР, окрім Херсона, існував лише в Київському інституті фізичної культури і спорту [4].

Діючий при інституті спортивний клуб 6 років поспіль за високі спортивні досягнення нагороджувався перехідним Червоним прапором ЦСТ «Буревісник».

Вищезгадані факти показують, що, і ректори і декани ХДПІ опікувалися розвитком фізичної культури та спорту і сприяли його професійному зростанню в інституті.[5]

Зокрема, голова спортивного клубу Херсонського державного педагогічного інституту Валентин Сабадаш проводив активну роботу щодо необхідності відкриття факультету фізичного виховання та спорту в ХДПІ імені Н. Крупської.[13]

Валентин Сабадаш працював у ХДПІ ім. Н.К. Крупської з 1975 по 1994 роки, обіймав посаду голови Спортивного клубу. В роки, коли Валентин Сабадаш керував спортивним клубом ХДПІ, його робота неодноразово визнавалася кращою серед закладів педагогічної освіти СРСР та УРСР. Валентин Сабадаш є заслуженим тренером України з веслування на байдарках і каное.

На межі 80 та 90 років минулого століття вагомі досягнення здобула збірна команда ХДПІ з гандболу. Ця команда була фаворитом студентських ігор України. Лідерами студентського гандболу були – Вікторія й Лариса Кротови (майстри спорту). В. Марченко, Д. Кучинська, Ю. Кравчук, О. Одинець, О. Сусь, І. Прокопчук, Н. Коляденко, Н. Степанова, І. Червинська, Л. Мінова (кандидати в майстри спорту), та інші. Тренували команду Микола Недбайло та Михайло Милославський. [4]

Першою для українських студентів літньою Універсіадою була Універсіада, яка проходила з 8 по 18 липня 1993 року в американському місті Баффало.[6]

В українську команду входило 67 спортсменів. На цій Універсіаді українські студенти-спортсмени вибороли: 11 золотих, 6 срібних та 9 бронзових нагород. У загальному заліку збірна України фінішувала на шостому місці серед 118 країн учасниць.

Чемпіонками Універсіади стали гімнастки, вихованки Херсонського вищого училища фізичної культури, студентки Київського інституту фізкультури Тетяна Лисенко та Наталія Калініна. Вони отримали по дві золоті нагороди.

Зазначимо, що у досліджуваній період розвиток студентського спорту в ХДПІ імені Н. Крупської знаходився на стадії зростання. Керівництво навчального закладу, приділяло належну увагу розвитку спорту в інституті. Також професійна робота тренерів була націлена на досягнення високих результатів студентів-спортсменів інституту. В зазначений період студентський спортивний рух мав підтримку і у керівництва навчального закладу.

Наприкінці 80 та початку 90-х років минулого століття спортивні досягнення серед студентів ХДПІ імені Н. Крупської спостерігаються у представників водних видів спорту – веслування, академічне веслування тощо, також в зазначений період ми спостерігаємо значні успіхи студентських команд з волейболу та гандболу, спортивного орієнтування та спортивної гімнастики.

Необхідно також зазначити, що великий вплив на розвиток студентського спорту в ХДПІ справив діючий при інституті спортивний клуб. Досягнення його вихованців були відмічені нагородами. Отримував визнання і сам клуб, як колективний орган.

### **1.3. Підготовка фахівців фізичного виховання для загальноосвітніх шкіл та ДЮСШ Херсонщини на початку 90-х років минулого століття**

На межі 80-х та 90-х років минулого століття в Херсонській області виникла необхідність організувати підготовку фахівців фізичного виховання для загальноосвітніх шкіл.

Автори С. Степанюк та В. Коваль у науковій праці «Факультет фізичного виховання та спорту ХДУ – історія і сучасність» зазначають, що «Гостро постало питання підготовки фахівців фізичного виховання для

загальноосвітніх шкіл, а в науково-методичній підготовці в шкільному та дитячо-юнацькому спорті намітилися тенденції у відставанні, що призвело до зниження спортивних результатів» [1].

Річ у тім, що таких фахівців здебільшого готував Миколаївський державний педагогічний інститут на факультеті фізичного виховання та спорту. І переважна більшість херсонців, які закінчували цей факультет не поверталися на малу батьківщину, а залишалися працювати на Миколаївщині.

Наприклад, дворазова чемпіонка Олімпійських ігор у Барселоні Тетяна Лисенко, випускниця Херсонського училища олімпійського резерву, але закінчила Київський державний інститут фізичної культури. Срібний призер Олімпійських ігор у Сеулі Сергій Кірсанов закінчив Миколаївський державний педагогічний інститут ім. В.Г. Белінського. Бронзова призерка у командному заліку Олімпійських ігор у Барселоні Людмила Аржаннікова закінчила Львівський державний інститут фізичної культури. [10]

З трьох вихованців херсонського спорту, (академічне веслування), що вибороли срібні та бронзову нагороди Олімпіаді в Сеулі, що проходила у 1988 році: Павло Гурковський, Микола Комаров та Олександр Марченко, лише Марченко закінчив Херсонський державний університет. Гурковський і Марченко отримали дипломи тренерів-викладачів у сусідньому Миколаєві. [10]

Забезпечення вчителями фізичної культури шкіл Херсонщини не було на достатньому рівні. Якщо в місті Херсоні з вчителями не було проблем, то навіть у деяких районних центрах фахівців не вистачало. Подекуди в селах фізичну культуру викладали класні керівники, або вчителі інших предметів.

Саме такі обставини стали передумовою для рішення про створення в ХДПІ факультету фізичного виховання та спорту.

У результаті спільної праці керівництва вишу та Херсонського обласного управління освіти у 1993 році було відкрито спеціальність «ПМСО. Біологія та фізичне виховання».

А вже у 1994 році на базі цієї спеціальності було відкрито факультет фізичного виховання та спорту. Факультет фізичного виховання та спорту почав функціонувати на базі кафедри фізичного виховання ХДПІ.[3]

У 1998 році відбувся перший випуск молодих фахівців факультету фізичного виховання та спорту. Випускниками були 37 спеціалістів. В школи Херсонської області було направлено 32 випускники. Серед перших випускників шість студентів мали звання майстер спорту міжнародного класу, майстрами спорту було вісімнадцять випускників, сім мали статус кандидатів в майстри спорту і один студент був першорозрядником.

З 42 випускників факультету фізичного виховання і спорту ХДУ у 1999 році 34 пішли працювати у школи міста Херсона і Херсонської області.

Інші випускники пішли працювати у різні спортивні школи, ДЮСШ та ДЮКФП Херсонської області.

З 1994 по 2004 роки факультет фізичного виховання та спорту ХДУ дипломи фахівця з вищою освітою отримали понад 500 випускників. Дипломи отримали: 450 випускників освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст та 54 випускника отримали дипломи рівня магістр. 36 випускників факультету фізичного виховання та спорту отримали дипломи з відзнакою. [1]

Таким чином, підготовка фахівців фізичного виховання для загальноосвітніх шкіл та ДЮСШ Херсонщини на початку 90-х років минулого століття напряму була пов'язана з діяльністю інших закладів

вищої освіти, де готували відповідних фахівців. Відкриття у Херсонському державному педагогічному інституті факультету фізичного виховання та спорту у 1994 році було обумовлено необхідністю підготовки вищезгаданих спеціалістів саме з числа мешканців Херсону та Херсонської області. Такі кроки вживалися для забезпечення навчальних закладів, спортивних шкіл, спортивних товариств якісними та фаховими спеціалістами. Про позитивні тенденції, щодо забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів та закладів позашкільної освіти спортивного спрямування можна спостерігати результатами випусків факультету за перше десятиріччя його існування.

### **Висновки до розділу 1.**

У процесі дослідження визначено, що системна робота тренерів і функціонерів Херсонської області була направлена на здобуття спортсменами Херсонщини високих здобутків в аматорському та професійному спорті.

В цей період значних успіхів досяг сільський спорт: будувалися спортивні зали в школах, стадіони, спортивні комплекси, все сприяло широкому залученню населення (різних вікових, професійних, різностатевих груп) до фізичної культури і спорту. В зазначені часи на Херсонщині виникли нові форми залучення населення до занять спортом – відкриття спортивних клубів на підприємствах в містах і в сільській місцевості та будівництво культурно-спортивних комплексів.

Також, наприкінці 80-х років минулого століття на Херсонщині активно розвивався і армійський спорт.

У досліджуваній період розвиток студентського спорту в ХДПІ імені Н. Крупської знаходився на стадії зростання. Керівництво навчального закладу, приділяло належну увагу розвитку спорту в інституті. Також,



великий вплив на його розвиток мав створений у навчальному закладі спортивний клуб.

Відкриття у ХДПІ імені Н. Крупської Центру олімпійської підготовки з підготовки спортсменів з веслування на байдарках і каное та Херсонського Вищого училища фізичної культури і спорту надало поштовх у розвитку спорту всіх видів, також зумовило професійне зростання спортсменів та вдосконалення системи тренувань, що призводило до поліпшення результатів.

Підготовку фахівців фізичного виховання для загальноосвітніх шкіл та ДЮСШ Херсонщини на початку 90-х років минулого століття здійснювали заклади вищої освіти в інших регіонах України. Така ситуація не сприяла подальшому розвитку спорту на Херсонщині. Тому, визрівала необхідність щодо створення факультету фізичного виховання та спорту в ХДПІ.

Отже, передумовами створення факультету фізичного виховання та спорту у Херсонському державному педагогічному інституті були: розвиток спортивного руху на Херсонщині; досягнення Херсонського державного педагогічного інституту у спортивно-масовій роботі; надання можливості висококваліфікованим спортсменам поєднувати навчання по спеціальності з тренувальним процесом.

Також, відкриття факультету фізичного виховання та спорту в Херсонському державному педагогічному інституті було спрямовано на вирішення питання забезпечення навчальних закладів, спортивних шкіл, спортивних товариств якісними та фаховими спеціалістами з числа мешканців Херсона та Херсонської області.

Тема «Історичні аспекти становлення та розвитку факультету фізичного виховання та спорту ХДУ» є сучасною та нагальною. Особливої

актуальності дане дослідження набуває напередодні 30-річчя створення факультету фізичного виховання та спорту ХДУ.

Також слід зауважити, що питання передумов створення, становлення та діяльності факультету фізичного виховання та спорту ХДУ досліджені недостатньо. І цей факт вказує на необхідність написання такої наукової роботи

Тому, вивчення питань передумов створення факультету фізичного виховання і спорту ХДУ, аналіз і систематизація історичних аспектів його діяльності, становлення, розвитку та сучасного стану однозначно підкреслюють актуальність даного дослідження.

Матеріали цієї магістерської роботи можна використовувати в навчальному та виховному процесі в ХДУ, структурних підрозділах університету, Херсонському професійному спортивному коледжі, загальноосвітніх навчальних закладах Херсонської області.

## РОЗДІЛ 2

### МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

#### 2.1. Методи дослідження

Для вирішення завдань дослідження використано такі методи:

Теоретичний аналіз та узагальнення; історико-логічний; порівняльно-історичний, компаративний метод; описовий, хронологічний, статистичний.

Теоретичний аналіз та узагальнення під час підготовки до написання магістерської роботи було проведено вивчення тематичної літератури та документальних джерел. Зазначений метод допоміг проаналізувати становлення факультету фізичного виховання і спорту, як невід'ємної складової спортивного руху Херсонщини, задля визначення нових напрямів вдосконалення та уніфікації навчально-виховного процесу, особливо в період російсько-української війни, релокації системи управління університетом та неможливості користуватися матеріально-технічною, науково-методичною базою ХДУ, розробки нових форм та методів навчання та удосконалення підготовки студентів-спортсменів на факультеті фізичного виховання і спорту ХДУ.

Описовий метод дослідження в нашій роботі був спрямований на формулювання історичних передумов та визначення фактів які вплинули на рішення відкрити факультет фізичного виховання та спорту ХДУ.

Історико-логічний метод дозволив вивчити процес розвитку організаційних основ, матеріально-технічного забезпечення, системи підготовки кадрів як факторів, що впливають на ефективність підготовки спортсменів в олімпійських видах спорту.

Порівняльно-історичний метод допоміг шляхом проведення історичних паралелей та порівняння встановити схожість між особистостями, явищами та певними територіями, що вивчаються

Хронологічний метод допоміг знайти та встановити факти закономірності створення і розвитку факультету фізичного виховання і спорту ХДУ в хронологічній послідовності, виявити та опублікувати факти і явища, провести аналіз особливостей процесу, функціонування та розвитку спорту на Херсонщині у 80-90 роках минулого століття, студентського спорту 80- 90 років ХХ і до початку ХХІ століття

За допомогою компаративному методу було здійснено порівняльний аналіз студентського спортивного руху на Херсонщині в різні часові рамки його розвитку.

Статистичний метод був використаний для проведення порівняльного аналізу результатів виступів херсонських спортсменів на міжнародних спортивних змаганнях та розробки зведеного аналізу змін, які відбувалися на факультеті фізичного виховання та спорту ХДУ в частині покращення якості професорсько-викладацького складу факультету .

## **2.2. Організація дослідження**

Дослідження було проведено у три етапи:

1. На першому етапі дослідження (вересень – жовтень 2022р.) – було визначено тему магістерської роботи, розроблено план роботи, здійснено пошук, аналіз, моніторинг тематичних, наукових та інформаційних матеріалів.

2. На другому етапі дослідження (жовтень 2022р. – травень 2023р.) – продовжувався аналіз зібраної інформації з досліджуваної тематики;

3. На третьому етапі дослідження (червень – жовтень 2023р.) – була проведена систематизація зібраних матеріалів дослідження, узагальнення

тексту наукової праці та оформлення магістерської роботи згідно визначених законодавством вимог, підготовка статті до друку.

Магістерська робота має теоретико-аналітичний аналіз, який було проведено на основі вивчення наукових праць зазначеної тематики, газет радянського періоду, інших періодичних видань, авторських матеріалів спортивних журналістів та різних літературних джерел. Під час написання магістерської роботи було зроблено аналіз наукових праць авторства викладачів Херсонського державного університету, інших навчальних закладів України, проведено моніторинг спеціальної літератури, яка є у відкритому доступі в мережі інтернет. Узагальнено наявні матеріали щодо передумов створення, історії діяльності та перспектив розвитку факультету фізичного виховання та спорту Херсонського державного університету.

## РОЗДІЛ 3

### ДІЯЛЬНІСТЬ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ ПРОТЯГОМ ПЕРІОДУ ІСНУВАННЯ

#### 3.1. Структура та зміст діяльності факультету фізичного виховання і спорту ХДУ

У результаті спільної праці керівництва вишу та Херсонського обласного управління освіти у 1993 році в ХДПІ імені Н. Крупської було відкрито спеціальність «ПМСО. Біологія та фізичне виховання».

А вже у 1994 році на базі цієї спеціальності було відкрито факультет фізичного виховання та спорту. Першим деканом факультету було призначено Заслуженого тренера України, голову спортивного клубу ХДПІ Сабадаша Валентина Івановича, який здійснював керівництво факультетом до 2000 року.

Факультет фізичного виховання та спорту почав функціонувати на базі кафедри фізичного виховання ХДПІ. В той час очолював згадану кафедру Геннадій Овчаренко, який мав тоді спортивне звання майстра спорту.

На створеному факультеті запрацювали нові кафедри: теорії та методики фізичного виховання та спортивних дисциплін.

Завідуючим кафедри теорії та методики фізичного виховання став майстер спорту, кандидат педагогічних наук, доцент О.Б. Пришва. Склад кафедри: доктор педагогічних наук, професор Л.П. Сергієнко, кандидати наук: В.В. Бевзюк, Г.П. Голобородько, В.М. Дворецька, О.Г. Лановенко, старші викладачі І.В. Малярєнко та Т.І. Микерчук викладач О.М. Гетьманська.

Завідуючим кафедри спортивних дисциплін став майстер спорту, кандидат біологічних наук, доцент В.С. Бевзюк.

Згодом до кафедри спортивних дисциплін, за рішенням керівництва вишу, приєдналася кафедра фізичного виховання, яка мала тоді статус загальноінститутської. Цю кафедру очолював старший викладач М.Д. Недбайло.

Кафедра була у складі: доцент В.І. Сабадаш, доцент В.Ф. Петриченко, В. Скворцов – майстер спорту міжнародного класу, старший викладач. Майстри спорту – С.О. Дубровна, І.І. Зайцев, С.І. Куцегуб,, а також викладачі О.О. Смоленський, О. Еделєв Ю.М. Франкевич, Ю.М. Ємельянов, Ю. Воронцов, який мав звання Заслужений тренер України. Працював на кафедрі і керівник спортивного клубу М. Одинцов, а також ветерани кафедри: О.В. Бороменський, Є.І. Безгребельна, Л.В Гаврильченко, О.Г. Шалар, М.І. Швидкий.

*Таблиця 1*

**Факультет фізичного виховання та спорту ХДПІ, 1997 рік.**

<b>Науковий склад кафедр</b>			
	<b>Кафедра теорії та методики фізичного виховання</b>	<b>Кафедра спортивних дисциплін</b>	
<b>Всього викладачів</b>	7	18	<b>25</b>
<b>З них, з ученими ступенями та званнями</b>	5	4	<b>9</b>
<b>У тому числі докторів наук</b>	1	1	<b>2</b>

В перші десять років роботи факультету дипломи спеціаліста з вищою освітою отримали понад 500 випускників 450 здобули рівень–спеціаліст, а 54 випускника отримали дипломи магістрів. 36 випускників факультету фізичного виховання та спорту отримали дипломи з відзнакою.

Довгий час деканом факультету був кандидат технічних наук, професор кафедри олімпійського та професійного спорту Борис Кедровський. Він почав працювати на цій посаді у 2000 році.

На початку 2000-х років 16 викладачів захистили кандидатські дисертації, а на самому факультеті працювали три доктори наук. Було відкрито нові спеціальності, отримала ліцензію спеціальність «Спорт (за видами)» Почала працювати магістратура та аспірантура. Саме тоді почав працювати створений навчально-методичний комплекс з Вищим училищем фізичної культури. Це надавало змогу навчати випускників училища за скорочений терміном.

З 2012 року на базі наукової школи доктора педагогічних наук, професора Олександра Куца було відкрито аспірантуру за спеціальністю 24.00.02 - фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

З 2013 року відкрито курси підвищення кваліфікації, для вчителів загальноосвітніх шкіл, тренерів, інструкторів фітнес-клубів тощо

У 2017 році на факультеті фізичного виховання та спорту працювало три кафедри:

- теорії та методики фізичного виховання – завідувачкою кафедри була кандидатка наук з фізичного виховання та спорту, доцент, Ірина Маляренко;

- олімпійського та професійного спорту – завідувачем кафедри був кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, Євген Стрикаленко;

- медико-біологічних основ фізичного виховання та спорту – завідувачем кафедри працював кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, Сергій Возний, який продовжує працювати на цій посаді і зараз.



## Факультет фізичного виховання і спорту ХДУ, 2017 рік

<b>Науковий склад кафедр</b>				
	<b>Кафедра теорії та методики фізичного виховання</b>	<b>Кафедра Олімпійського та професійного спорту</b>	<b>Кафедра медико-біологічних основ фізичного виховання та спорту</b>	
<b>Всього викладачів</b>	13	12	11	<b>36</b>
<b>З них, з ученими ступенями та званнями</b>	9	6	7	<b>22</b>
<b>У тому числі докторів наук</b>	1	-	2	<b>3</b>

На базі кафедри теорії та методики створено методичний кабінет, відкрито тренажерну залу, постійно розширюється навчально-спортивна база факультету. Серед студентів та випускників факультету 150 кандидатів у майстри спорту та майстрів спорту України, 16 майстрів спорту міжнародного класу, шість Заслужених майстрів спорту України.

За період діяльності факультету більше 200 студентів ставали призерами та чемпіонами Олімпійських ігор, Світу, Європи, України, Дефлімпійських та Паралімпійських ігор.

Викладачі факультету неодноразово нагороджувалися Почесними грамотами голови Херсонської обласної державної адміністрації, Почесною грамотою Херсонського міського голови та грамотою голови Херсонської обласної ради тощо. Нагороджувалися і іншими нагородами.

У 2016 році отримано ліцензію на надання освітніх послуг для здобуття ступеня вищої освіти «магістр» за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт, а в 2017 році – ліцензовано аспірантуру за тією ж спеціальністю.

Сьогодні факультет фізичного виховання і спорту ХДУ – це близько 300 студентів денної форми навчання. На бакалавраті навчаються понад 220 студентів. У магістратурі – 73 особи. Здобувають вищу освіту за заочною формою – 15 студентів. Навчаються за державним замовленням 187 студентів.

Факультет фізичного виховання та спорту ХДУ готує фахівців з таких спеціальностей:

1. 014 Середня освіта, спеціалізація 014.11 Фізична культура за ступенем вищої освіти: бакалавр, магістр. Форма навчання: денна.

2. 017 Фізична культура і спорт за ступенем вищої освіти: бакалавр, магістр. Форма навчання: денна.

У структурі факультету працює три кафедри, а також науково-дослідна лабораторія «Медико-біологічних основ фізичного виховання та спорту». Загальна кількість професорсько-викладацького складу становить 16 осіб, з них 15 мають науковий ступінь та/або вчене звання за профілем кафедри. Також до роботи на факультеті залучений за сумісництвом відомий вчений в галузі фізичного виховання та спорту Мар'ян Пітин. Він є доктором наук з фізичного виховання та спорту, професором Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського. [13]

За останні 5 років було якісно оновлено кадровий склад факультету. На роботу в штат факультету фізичного виховання та спорту ХДУ було прийнято Катерину Кострікову, яка є кандидаткою педагогічних наук, суддею міжнародної категорії з повітряно-спортивного еквілібру. Також, на роботу до факультету було прийнято двох кандидатів наук з фізичного

виховання та спорту: майстра спорту України з акробатики Ганну Тітову та доцента Олега Дубачинського.

Керівництво факультету:

- Декан факультету - доктор педагогічних наук, доцент Іван Глухов.

Іван Глухов – 15 років працює в ХДУ, має науковий ступень кандидат педагогічних наук, доцент кафедри медико-біологічних основ фізичного виховання та спорту. З 2018 року обіймає посаду декана факультету фізичного виховання та спорту.

У жовтні 2023 року відбувся захист дисертації Іваном Глуховим на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання та спорту. Захист відбувся на базі Волинського національного університету імені Лесі Українки. Тема докторської роботи: «Теоретико-методичні основи програмування занять з плавання студентів закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання» [29]

- Помічниця декана з організаційно-виховної роботи, міжнародної діяльності та цифровізації, доктор філософії зі спеціальності 017. Фізична культура і спорт - доцентка кафедри олімпійського та професійного спорту Катерина Дробот.

- Помічник декана з навчально-методичної роботи та забезпечення якості освіти - кандидат біологічних наук, доцент кафедри медико-біологічних основ фізичного виховання та спорту Сергій Голяка.

- Помічниця декана з наукової роботи – кандидатка наук з фізичного виховання та спорту, доцентка Світлана Степанюк;

- Помічниця декана з практик – кандидатка педагогічних наук, викладачка Катерина Кострікова;

На факультеті працює три кафедри:

1. Теорії та методики фізичного виховання. Завідувач кафедри - кандидат педагогічних наук, доцент Юрій Грабовський;

2. Кафедра олімпійського та професійного спорту. В.о. завідувача кафедри - доктор філософії, доцентка Катерина Дробот.

3. Кафедра медико-біологічних основ фізичного виховання та спорту. Завідувач кафедри - кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент Сергій Возний.

У складі факультету функціонує спортивний клуб "Елада". Його директор Дмитро Афанасьєв.

Протягом 2018-2019, 2019-2020, 2022-2023 навчальних років загальний ліцензійний обсяг підготовки по РВО «Магістр» (017 Фізична культура і спорт, 014 Середня освіта. Фізична культура) був заповнений на 100 %.

Кафедри факультету фізичного виховання та спорту працюють над трьома науково-дослідними темами: «Соціально-педагогічні та медико-біологічні основи фізкультурно-оздоровчої роботи різних груп населення», «Теоретичні і методичні основи навчання плавання різних груп населення», «Оптимізація навчально-тренувального процесу спортсменів різної кваліфікації».

Станом на зараз три представники професорсько-викладацького складу факультету отримали сертифікати на рівні В2 щодо володіння англійською мовою, також трьом викладачам факультету було присвоєно вчене звання доцента.

Випускники факультету фізичного виховання та спорту ХДУ успішно вступають на навчання до провідних вищих навчальних закладів України – Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, Харківської державної академії фізичної культури, Волинського національного університету ім. Лесі Українки.

11 випускників факультету захистили кандидатські дисертації та здобули вчений ступінь кандидата наук з педагогіки, з фізичного виховання та спорту. Це такі науковці, як С.Степанюк, І. Жосан, Є. Стрикаленко, Л.

Харченко, В. Коваль, О. Кольцова О.С., (Р.Андрєєва після захоплення Херсона російськими окупантами вона перейшла на їх бік, та очолила так званий факультет фізичного виховання, фейкового Херсонського педагогічного інституту), Л Гацєєва, І. Глухов, С. Моїсєєв, Т. Селезньова.

На факультеті також проводиться наукова робота саме зі здобувачами вищої освіти. За результатами такої роботи публікуються статті в фахових збірниках.

Факультет фізичного виховання та спорту приймає активну участь в громадському житті університету, міста Херсону та Херсонської області, такі заходи носять системний характер.

На факультеті працюють дієві органи студентського самоврядування. Студенти та викладачі факультету беруть активну участь у волонтерській діяльності. Випускники факультету захищають Україну в лавах ЗСУ.

Проводяться спортивні змагання та заходи з різних видів спорту, працюють різноманітні секцій, триває системна робота з підготовки команд університету для участі в універсіадах.

Матеріальна база факультету та університету в цілому постійно покращується. Під час створення факультет для проведення занять користувався двома спортивними залами, спортивним майданчиком на території парку університету і базою водної станції «Буревісник», яка згодом була перейменована у «Навчально-тренувальний центр водних видів спорту ХДУ». У 2004 році на факультеті було створено тренажерну залу, проведено ремонт підлоги у спортивній залі №1. Протягом 2006-2007 років у спортивній залі №2 було створено скеледром, який використовувався як для проведення занять і тренувань, так і для проведення змагань з туризму та скелелазіння серед школярів та дорослих обласного та регіонального рівня.

У вересні 2015 року на факультеті фізичного виховання та спорту відкрито спеціалізовану аудиторію «Олімпійської освіти». (аудиторія 322-

а) Ця аудиторія – є осередком олімпійської слави. В цій аудиторії можна ознайомитися з інформацією про участь в Олімпійських іграх, різного рангу змаганнях, видатних спортсменів Херсонщини, які були випускниками Херсонського державного університету. [26. с. 10 ]

2017-2018 роки відзначились створенням спортивного майданчику для ігрових видів спорту (гандбол, баскетбол, волейбол, теніс) із сучасним синтетичним покриттям. А 2019 рік – будівництвом сучасного спортивного плавального басейну. Побудований басейн за ініціативи ректора університету Олександра Співаковського.

Басейн відповідає міжнародним стандартам, на його базі можна проводити змагання на короткі дистанції. В басейні також можна займатися професійним і любительським спортом.

З грудня 2019 року на базі спортивного басейну ХДУ відкрито «Школу спортивного плавання». До повномасштабного вторгнення РФ на територію України, окупації Херсона в басейні працювали викладачі і студенти університету. На його базі проводилися наукові дослідження, а також проходила практика студентів факультету.

У 2020 році на території парку також було створено майданчик для силового тренування кросфіт.

Таким чином, до послуг студентів як факультету, так і студентів інших факультетів, в університеті працюють дві спортивні зали, тренажерна зала, багатофункціональний ігровий майданчик басейн, майданчик для силового тренування.

Для отримання теоретичних знань працює університетська бібліотека з сучасними читальними залами. Для студентів факультету функціонує наукова лабораторія та навчально-методичний кабінет – в ньому налічуються більше 1500 примірників методичної та наукової літератури.[13]

Студенти факультету фізичного виховання та спорту ХДУ приймають активну участь у громадському та творчому житті, як університету так і факультету.

Представники факультету багато раз перемагали у фестивалі мистецтв ХДУ «Молода хвиля», у змаганнях команд КВК, кіновідеофестивалі тощо.

Факультет фізичного виховання та спорту ХДУ бере активну участь у міжнародній діяльності університету. Викладачі та студенти факультету беруть участь у різноманітних спільних міжнародних проєктах та міжнародних грантових програмах.

За результатами рейтингу факультетів ХДУ факультет фізичного виховання та спорту має наступні показники:

2020 р. – 10 з 11 (кафедра теорії та методики фізичного виховання – 8 місце, олімпійського та професійного спорту – 10 місце з 45);

2021 р. – 7 з 9 (кафедра теорії та методики фізичного виховання – 8 місце, олімпійського та професійного спорту – 4 місце з 35);

2022 р. – 4 з 9 (кафедра теорії та методики фізичного виховання – 4 місце з 31).

Після окупації Херсона російськими військами, у квітні 2022 року Херсонський державний університет було тимчасово переміщено до Івано-Франківська.

Рішення про релокацію університету було прийнято Міністерством освіти і науки України, колективами ХДУ та ПНУ імені В. Стефаника і це було їх спільне рішення.

Сьогодні ХДУ продовжує працювати і навчати студентів в нових реаліях.[27]

Проведений аналіз дає підстави говорити про те, що сучасний факультет фізичного виховання та спорту ХДУ є прогресивним та постійно розвиваючим

осередком навчання, виховання та науки з хорошою науково-технічною базою та людським капіталом. Студенти факультету живуть фізично-активним, багатогранним та вмотивованим життям. Викладачі постійно самовдосконалюються та розвиваються. Керівництво факультету дбає про збереження потенціалу, підвищення рейтингу та подальшого його розвитку.

### **3.2. Спортивні досягнення студентів та випускників ХДУ протягом діяльності факультету фізичного виховання і спорту ХДУ**

За тридцятирічну історію свого існування на факультеті фізичного виховання та спорту навчалися та продовжують навчання близько 60 Заслужених майстрів спорту України з різних видів спорту, переможці та призери Олімпійських, параолімпійських та дефлімпійських ігор.

На базі кафедри теорії та методики створено методичний кабінет, відкрито тренажерну залу, постійно розширюється навчально-спортивна база факультету. Серед студентів та випускників факультету 150 кандидатів у майстри спорту та майстрів спорту України, 16 майстрів спорту міжнародного класу, шість Заслужених майстрів спорту України.

За період діяльності факультету більше 200 студентів ставали призерами та чемпіонами Олімпійських, Дефлімпійських та Паралімпійських ігор Чемпіонатів та Кубків Світу, Європи, України.

Бронзового призера Олімпійських ігор 1988 року у Сеулі Олександра Марченка можна вважати першим херсонським спортсменом, який закінчив факультет фізичного виховання та спорту ХДУ, отримав олімпійські нагороди і здобув фах тренера-викладача фізичної культури.

**Олександр Марченко** на Олімпіаді в Сеулі, яка відбулася у 1988 році виборов третє місце у двійці парній. Також, Олександр Марченко тричі виборював срібні та бронзові медалі чемпіонатів світу та Європи. По



закінченню власної спортивної кар'єри він почав працювати в тренерському штабі збірної команди України з академічного веслування.

Також, вагомим успіхом херсонських спортсменів-студентів факультету фізичного виховання та спорту ХДУ можна вважати нагороди, отримані херсонцями на XX літній Всесвітній Універсіаді, яка проходила в іспанській Пальма-де-Мальорка у 1999 році. Саме тоді студент ХДПІ Олександр Береш став абсолютним чемпіоном Універсіади зі спортивної гімнастики. На літній Всесвітній Універсіаді у Пальма-де-Мальорці бронзову медаль завоювала також випускниця ХДУ Вікторія Карпенко.

**Олександр Береш** на Олімпіаді в австралійському Сіднеї став срібним та бронзовим призером. Він є багаторазовим чемпіоном світу та Європи. Олександр Береш – заслужений майстер спорту зі спортивної гімнастики. Навчався у Херсонському державному університеті.

**Вікторія Карпенко** – брала участь у літніх Олімпійських іграх в Сіднеї, що відбувалися у 2000 році. (Посіла тоді 4-те місце на брусах, 12-те в багатоборстві, та 6-те командне). Вона є майстринею спорту України міжнародного класу зі спортивної гімнастики. Здобувала срібні медалі на чемпіонаті світу зі спортивної гімнастики у багатоборстві, завоювала золоті нагороди чемпіонату Європи серед юніорів. Двічі була чемпіонкою Спартакіади України, та отримувала бронзові нагороди чемпіонату України у багатоборстві.

Вікторія Карпенко випускниця Херсонського вищого училища фізичної культури, та Херсонського державного університету. На початку 2000-х років Вікторія Карпенко переїхала до Болгарії, виступала за збірну команду цієї країни.

Окремо необхідно зазначити успіхи випускника факультету фізичного виховання та спорту ХДУ (2002рік), олімпійського чемпіона в Афінах (2004 року) Юрія Нікітіна.

**Юрій Нікітін** – заслужений майстер спорту України зі стрибків на батуті, крім золота афінської олімпіади він є триразовим чемпіоном Європи, срібним призером чемпіонату світу, триразовий чемпіоном Європи, переможцем етапів Кубка світу. Також, Юрій Нікітін був п'ятим на Олімпіаді в Пекіні у 2008 році [36]

На Херсонщині з командних видів спорту найбільше нагород приніс жіночий гандбол. Найвищого досягнення окремі представниці херсонського гандболу досягли на Олімпіаді в Афінах у 2004 році. Тоді українська збірна виборола «бронзу». За збірну команду України тоді виступали херсонки: Анастасія Бородіна, Ірина Гончарова, Марина Вергелюк. [10]

Випускницею факультету фізичного виховання та спорту ХДУ в тій команді була Анастасія Бородіна.[28]

**Анастасія Бородіна (Підпалова)** - бронзова призерка Афінської олімпіади (2004 р), неодноразова чемпіонка України, чемпіонка Універсіади України, майстриня спорту міжнародного класу з гандболу міжнародного класу, член Національної збірної країни з гандболу. Крім бронзової медалі на афінській олімпіаді Анастасія Бородіна є дворазовою чемпіонкою України, чемпіонкою Універсіади України.[28. 37]

**Владислав Микитась** – бронзовий призер XI Всесвітніх ігор 2022 року у Бірмінгемі, багаторазовий чемпіон і призер чемпіонатів світу і Європи. Він є майстром спорту України міжнародного класу з таїландського боксу Муай-тай,

**Анастасія Четверікова** - майстриня спорту України міжнародного класу з веслування на каное. Здобула срібну медаль на літніх Олімпійських іграх в Токіо у 2020 році з веслування на каное (двійка). Анастасія є також чемпіонкою Європи, призеркою чемпіонатів світу і Європи з веслування на каное. Вона закінчила Херсонський державний університет. Вихованка Херсонської школи вищої спортивної майстерності.

Треба також зазначити студентів та випускників факультету фізичного виховання та спорту ХДУ, які були учасниками олімпійських ігор: Артем Морозов (Олімпіада 2012 року у Лондоні), Олександр Коновалюк (Олімпіада 2012 року у Лондоні), Андрій Приведа (Олімпіада 2012 року у Лондоні), Євгенія Німченко (Олімпіада 2016 року у Ріо де Жанейро), Дмитро Чумак (Олімпіада 2016 року у Ріо де Жанейро), Андрій Борзуков (Олімпіада 1996 року в Атланті), Андрій Петров (Олімпіада 1996 року в Атланті), Вячеслав Куліда (Олімпіада 1996 року в Атланті), Владислав Терещенко (Олімпійські ігри 1996 року в Атланті та Олімпійські ігри у Сіднеї 2000 року.) Вадим Кувакін (Олімпійські ігри в Афінах 2004 року), Євгенія Довгодько (Німченко) (учасниця літніх Олімпійських ігор, які проходили в Ріо-де-Жанейро у 2016 році), Дар'я Тихова (Шитко) (учасниця двох олімпійських ігор – 2008 року в Пекіні та 2012 року в Лондоні), Дмитро (учасник олімпійських ігор у Лондоні 2012 року та в Ріо-де-Жанейро 2016 року.

**Дарина Верхогляд** – Заслужена майстриня спорту України з веслування академічного, бронзова призерка Всесвітньої літньої Універсіади 2013 року у Казані, учасниця Олімпіади в Ріо-де-Жанейро у 2016 році. Також, Дарина є багаторазовою призеркою чемпіонатів світу та Європи, багаторазовою чемпіонкою України.

Дарина Верхогляд закінчила Херсонське вище училище фізичної культури і факультет фізичного виховання та спорту Херсонського державного університету.

Необхідно наголосити, що одним із самих поширених методів наукового дослідження є порівняння. Цей метод надає змогу розкрити сутність явищ, що є об'єктами дослідження. Про це детально описано в монографії Я. Олійника, Сергія Шевчука: «Методи вивчення наукових шкіл в історії української суспільної географії» [31. с. 11]

Народилася Дарина Верхогляд у смт Велика Олександрівка Херсонської області. В науковій роботі використовується порівняльно-історичний метод, тому шляхом порівняння та аналогії встановлено схожість між особистостями Дарини Верхогляд та Григорія Карюхіна, їх спортивних досягнень та місця народження.

Важливо провести історичну паралель і зазначити, що родом з Великоолександрівського району був і чемпіон світу 1966 року та чемпіон Європи 1967 року, учасник Олімпійських ігор у Мехіко (1968 р.) Григорій Карюхін. На Олімпіаді 1968 року у Мехіко, він у складі екіпажу байдарки-четвірки мав усі шанси на «золото» на дистанції тисяча метрів, але технічна несправність човна вивела команду з боротьби [10. 21] Узагальнення і виокремлення зазначеної інформації необхідно саме для вчителів та викладачів вищих навчальних закладів, коледжів, ліцеїв, загальноосвітніх шкіл тощо. Її доцільно використовувати в лекціях з предметів історія спорту Херсонщини та на уроках краєзнавства у школах Великоолександрівської громади. На таких прикладах потрібно робити акценти під час патріотичного виховання вивчення історії рідного краю та краєзнавчої роботи.

Актуальним у застосуванні історичних аналогій є досвід роботи вчителя історії Жвирківської ЗШ I-III ступенів Світлани Мусій, яка активно використовує історичні порівняння у своїй роботі. Про цей досвід детально описано в практичному poradniku для вчителів та учнів «Робота з історичними джерелами як засіб формування критичного мислення учнів» [30]

Вагомих результатів досягли вихованці факультету, які захищали честь України на Паралімпійських та Дефлімпійських іграх. Тут треба відмітити:

**Наталія Урсуленко** – заслужена майстриня спорту України з легкої атлетики. Вона є дворазовою бронзовою призеркою Дефлімпійських ігор в Софії, які відбулися у 2013 році у штовханні ядра і метанні диску. Наталія

Урсуленко у 2013 році закінчила факультет фізичного виховання та спорту ХДУ

**Вікторія Кравченко** – заслужена майстриня спорту України з легкої атлетики. Вона є срібною призеркою Паралімпійських ігор у Пекіні (2008) та літніх Паралімпійських ігор (Лондон, 2012).

**Ірина Волинець** – заслужена майстриня спорту України зі стрільби з класичного луку, є учасницею Паралімпійських ігор в Афінах у 2004 році, Паралімпійських ігор в Пекіні у 2008 році, Паралімпійських ігор 2012 року в Лондоні, Паралімпійських ігор 2016 року в Ріо-де-Жанейро. Вона також була бронзовою призеркою чемпіонату світу, чемпіонка Європи.

**Катерина Морозова** - майстриня спорту міжнародного класу з академічного веслування, бронзова призерка Паралімпійських ігор 2012 році в Лондоні, чемпіонка світу.

**Сергій Крук** – заслужений майстер спорту України з легкої атлетики, срібний призер Дефлімпійських ігор 2001 року в Італії, переможець Дефлімпійських ігор в Австралії у 2005 році та в Китаї у 2009 році, переможець та призер чемпіонатів світу та Європи.

**Володимир Турков** – заслужений майстер спорту України з легкої атлетики, переможець Дефлімпійських ігор 2009 року в Китаї, срібний призер Дефлімпійських ігор 2013 року, що проходили у Болгарії, переможець та призер чемпіонатів світу та Європи.

**Денис Фомін** – майстер спорту з вільної боротьби, учасник Дефлімпійських ігор (Туреччина, 2017).

**Яна Лебедєва** – майстриня спорту України міжнародного класу з легкої атлетики, срібна призерка Паралімпійських ігор - 2020 у Токіо з метання диску.

Пандемія COVID-19, повномасштабне вторгнення РФ на територію України, тривала окупація Херсонщини - зазначені фактори мали небажані

наслідки на навчально-виховний процес в університеті та впливали на спортивні досягнення його студентів, тому в дослідженні наводяться результати студентів та випускників факультету фізичного виховання та спорту ХДУ у 2020-2022 роках.

#### **Досягнення 2020 року:**

Андрій Кучеренко зайняв третє місце на Чемпіонаті світу з бойового самбо, що проходив у Сербії та перше місце на Чемпіонаті України з бойового самбо.

Вікторія Василенко та Алла Дмитришина брали участь у командному Чемпіонаті України з академічного веслування.

Іван Літвінов виборов увесь комплект нагород на Чемпіонаті України з кікбоксингу.

Орина Жирова виборола перше місце на Відкритому кубку України з Кіокушинкай.

Д. Стрельченко – 2-ге місце у Відкритому Чемпіонаті України з бігу на 100 та 50 м.

Валерія Дейкун посіла друге місце на Чемпіонаті України з метання диску.

Катерина Ілханова виборола призові місця на змаганнях Кубку України з важкої атлетики.

#### **Досягнення 2021 року**

Орина Жирова на Чемпіонаті Європи WKV в розділі куміте та ката у польському місті Лежайськ виборола 1 місце, також вона святкувала перемогу і на змаганнях Кубку України.

Альберт Єрмаков посів перше місце на Міжнародному турнірі з вільної боротьби, що був присвячений пам'яті І. Кулика.

Єлізавета Остапенко виборола перше місце на Всеукраїнських змаганнях зі спортивного орієнтування.

На Всеукраїнських пляжних іграх «Beach Games» І. Дацюк виборола срібло у змаганнях з волейболу та перше місце у змаганнях з гандболу.

Валерія Дейкун здобула перемогу на Чемпіонаті України, та 1 місце на Універсіаді України з метання диску. Крім цього, Валерія Дейкун виборола два перших місця на Всеукраїнських змаганнях, також виборола друге місце на зимовому Чемпіонаті України.

Ігор Соловей посів 1 місце на Універсіаді України у змаганнях зі стрільби з пневматичної зброї.

Олексій Мамченко посів перше та друге місце на різних дистанціях на Чемпіонаті України з веслування.

Крістіна Ісак виборола срібло на Чемпіонаті України з джиу-джитсу.

Катерина Ілханова здобула срібну медаль на Кубку України з важкої атлетики.

### **Досягнення 2022 року**

Яна Лебедєва виборола золото на Чемпіонаті України, а Орина Жирова посіла 1 місце на Чемпіонаті України WKV у розділі куміте і ката.

Отже, на основі вищевикладеного можна зробити висновок, що діяльність факультету фізичного виховання та спорту ХДУ спрямована на постійний рух вперед, системні заходи направлені на вдосконалення роботи задля досягнення найвищих наукових, освітніх та спортивних результатів. Підтвердженням такого узагальнення є висновки, які зробили науковці С. Степанюк та В.Коваль в праці: «Факультет фізичного виховання та спорту ХДУ – історія і сучасність», щодо того, що факультет фізичного виховання та спорту ХДУ, це колектив однодумців та справжніх професіоналів, який відіграє величезну роль у підготовці справжніх чемпіонів в нашому регіоні. [1 с. 113]

Колектив професіоналів вносить вагомий внесок у роботу по підготовці спортсменів на Херсонщині. Факультет фізичного виховання та спорту має

великий потенціал та великі перспективи на майбутнє. І доказом цього є високі досягнення херсонських спортсменів, які навчаються або навчалися на факультеті фізичного виховання та спорту ХДУ.

### **3.3. Перспективи розвитку факультету фізичного виховання та спорту Херсонського державного університету**

Через повномасштабне вторгнення військ Російської Федерації в Україну, тривалу окупацію міста Херсона, керівництвом ХДУ було прийнято важливе рішення евакуюватися на територію, підконтрольну Україні, щоб максимально зберегти людський капітал: кадровий та студентський ресурс.

Тому, з 20 квітня 2022 року факультет фізичного виховання та спорту ХДУ разом з усім університетом проводить свою діяльність у статусі тимчасово переміщеного закладу вищої освіти на базі Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника.[27]

Слід зазначити, що в останні роки факультет, як і університет в цілому стикнувся з об'єктивними чинниками і викликами, вирішення яких вимагає тривалого та ексклюзивного підходу. А остаточно можливий лише після перемоги України у російсько-українській війні.

#### **Об'єктивні зовнішні виклики, з якими зіткнувся університет:**

- повномасштабне вторгнення армії РФ на територію України;
- тимчасова окупація Херсона, руйнування інфраструктури міста, та університету;
- продовження бойових дій та окупація значної частини Херсонщини;
- демографічні зміни, зміни ринку праці тощо.

Тому, одним з головних пріоритетних завдань є спроможність факультету технічно і законодавчо забезпечити навчання за допомогою



сучасних технологій. Особливо, це стосується спортсменів, які знаходяться у тривалому тренувальному процесі за межами України або за межами фактичного розташування факультету. Така форма дасть змогу поводити навчання без відриву від підготовки до змагають та довготривалого тренування.

Головним документом, який визначає перспективи розвитку ХДУ є Стратегія розвитку ХДУ на 2023-2027 роки. Стратегія була затверджена наказом ректора ХДУ О. Співаковського 21 квітня 2023 року. [27]

Слід зупинитися на певних перспективних напрямках діяльності факультету фізичного виховання та спорту ХДУ, на які треба звернути увагу:

1. Підвищення кількісних і якісних показників формування контингенту студентів.
2. Розвиток науково-дослідної діяльності факультету.
3. Розвиток міжнародної співпраці.

**Підвищення кількісних і якісних показників формування контингенту студентів.**

Головним завданням для досягнення зазначеного напрямку є цілеспрямована профорієнтаційна робота, яка складається з проведення профорієнтаційних акцій, реалізації соціальних проектів, які допомагають ознайомити мешканців громади з діяльністю факультету. . Важливо під час проведення такої роботи впроваджувати сучасні форми і методи а також технічні можливості.

Також, слід звернути увагу на довгострокове профорієнтування школярів, учнів закладів професійно-технічної освіти тощо та проведення спеціальних факультетських заходів для потенційних абітурієнтів.

Крім того, треба працювати над підвищенням привабливості факультету шляхом забезпечення високої якості надання освітніх послуг.

Тут необхідно конкретизувати заходи, направлені на реалізацію цього напрямку :

- покращення матеріальної бази, науково-практичної літератури, забезпечення необхідним спортивним інвентарем, професійна робота лабораторії медико-біологічних основ фізичного виховання та спорту;

- кадрове забезпечення, покращення якості професорсько-викладацького складу факультету, ефективне стажування викладачів факультету, отримання вчених звань доцента, професора;

- збільшення частки сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі;

- залучення студентів і магістрантів до наукової, методичної, професійної діяльності протягом навчання.

Окремо необхідно звернуть увагу на необхідності запровадження проведення навчань з підвищення кваліфікації фахівців різних спеціальностей на базі факультету у формі тренінгів, семінарів, майстер-класів у співпраці з центром післядипломної освіти.

### **Розвиток науково-дослідної діяльності факультету.**

Головним аспектом тут є підвищення рейтингових показників науковців факультету, а саме:

- збільшення викладачами та студентами факультету фізичного виховання та спорту наукових публікацій у виданнях, які індексуються наукометричними базами Web of Science, Scopus;

- забезпечення необхідних умов для отримання охоронних документів на інтелектуальну власність;

- підвищення викладачами та студентами факультету рівня володіння іноземними мовами.

Також необхідно створити умови для покращення матеріальної бази науково-дослідної діяльності.

Одне з найактуальніших завдань, яке стоїть перед факультетом фізичного виховання та спорту ХДУ - це залучення науковців факультету до вирішення актуальних проблем регіону. Головним акцентом тут є забезпечення розширення співпраці з освітніми закладами Херсонської області та Півдня України з питань спортивно-масової роботи, інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами.

Окремо треба наголосити на створенні необхідних умов для комерціалізації наукової діяльності:

- участь студентів та викладачів факультету фізичного виховання та спорту ХДУ у міжнародних наукових проектах, грантових програмах, також участь студентів та професорсько-викладацького складу факультету в конкурсах наукових праць та проєктів, що подаються на отримання бюджетного фінансування;

Важливий перспективний напрямок комерціалізації наукової діяльності факультету - це отримання фінансування наукових досліджень за рахунок договорів з фізичними та юридичними особами та органами місцевого самоврядування.

### **Міжнародна співпраця.**

Пріоритетним напрямом розвитку факультету фізичного виховання та спорту є міжнародний вектор співпраці. Такі напрями міжнародної діяльності ХДУ, як участь співробітників факультету у міжнародних проектах та робота над програмою отримання подвійних дипломів мають отримати статус пріоритетних і перспективних на найближчі 10 років.

Повинна вийти на нові горизонти робота над підвищенням рівня володіння іноземними мовами, як викладачами так і студентами факультету.

Окремим пунктом міжнародної діяльності, як факультету фізичного виховання та спорту так і Херсонського державного університету в цілому

є робота по вставленню нових зв'язків з вищими навчальними закладами світу, та зміцнення співпраці з університетами-побратимами. Вдосконалення існуючих програм міжнародної співпраці з Поморськими Університетом в м. Слупськ (Польща), Університетом Маккуорі (Macquarie University) (Австралія) тощо

Розвиток викладачів та студентів факультету фізичного виховання та спорту ХДУ повинен стати сучасним та мобільним. Мобільність викладачів і студентів - це можливість стажування в закордонних ЗВО за прямими угодами, участь в міжнародних семінарах, конференціях, форумах, симпозиумах, майстер-класах тощо.

Крім того, з огляду на досвід різних регіонів України, в тому числі Прикарпаття, необхідно на базі факультету фізичного виховання та спорту створити спортивний навчальний кластер, який включатиме Херсонський фаховий спортивний коледж та дитячо-юнацькі спортивні школи, які виховують спортсменів олімпійських видів спорту традиційних для Херсонщини (веслування, академічне веслування, бокс тощо). Також, збільшення видів спеціалізації навчання, його розширення (спортивне орієнтування, спортивний, краєзнавчий туризм, футбол, футзал, баскетбол, волейбол, настільний теніс, гімнастика, плавання, легка атлетика, важка атлетика, боротьба, інші види спорту). Прикладом тут може бути Івано-Франківський фаховий коледж фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Отже, у процесі дослідження виявлено, що повномасштабне вторгнення РФ на територію України, окупація Херсону та Херсонської області, бойові дії стали об'єктивними причинами, які вплинули на розвиток факультету фізичного виховання та спорту ХДУ у 2022-2023 роках, продовжують впливати на навчально-виховний процес та змушують шукати нові форми та методи забезпечення функціонування факультету,

навчання, виховання студентів та покращення якості професорсько-викладацького складу факультету.

Важливими напрямками такої роботи має бути міжнародна діяльність факультету; цілеспрямована, з застосуванням сучасних форм, методів та технічних можливостей, профорієнтаційна робота та розвиток науково-дослідної діяльності факультету. Також, в сучасних умовах необхідно вивчати і запроваджувати в себе досвід різних регіонів України, та досвід навчальних закладів Європи і світу.

## ВИСНОВКИ

У роботі вирішено актуальне наукове завдання, що полягає в дослідженні передумов створення факультету фізичного виховання та спорту ХДУ та діяльність факультету фізичного виховання та спорту протягом періоду існування.

1. Передумовами створення факультету фізичного виховання та спорту ХДУ були:

- професійна робота тренерів і спортивних функціонерів Херсонщини сприяла досягненню нашими спортсменами хороших результатів у любительському та професійному спорті. Системна робота по виявленню талантів від аматорського до професійного спорту допомагала, як тренерам та і спортсменам.

- сільській спорт, будівництво спортивних залів і комплексів в школах та населених пунктах Херсонської області сприяли широкому залученню населення до фізичної культури і спорту, а також виявленню спортивних талантів. У зазначеному в науковій роботі часовому проміжку в Херсонській області запроваджувалися передові на той час форми організації занять спортом – створення спортивних клубів на підприємствах та радгоспах та колгоспах Херсонщини. Будівництво культурно-спортивних комплексів в містах та селах Херсонщини сприяло залученню до занять спортом і фізичною культурою різних вікових, професійних, різностатевих груп. Поширеним явищем було залучення сільського і міського населення до тренувань з нових на той час та маловідомих видів спорту: гирьовий спорт, гандбол, створення дитячих яхт-клубів тощо

- слід зазначити, що наприкінці 80-х років минулого століття на Херсонщині активно розвивався і армійський спорт. Чудовим прикладом тут є херсонські представники академічного веслування. Велику кількість

призерів змагань різного рангу було виховано у 4 яхт-клубі Чорноморського флоту, який знаходився в Херсоні. Вихованці цього яхт-клубу вибороли медалі на Олімпіаді в Сеулі у 1988 році.

- відкриття у 1988 році Центру олімпійської підготовки з підготовки спортсменів з веслування на байдарках і каное у ХДПІ імені Н. Крупської, Вищого училища фізичної культури і спорту, а згодом факультету фізичного виховання і спорту ХДПІ сприяло професійному зростанню спортсменів та покращенню їх результатів і досягнень на змаганнях різного рівня. Аналіз участі херсонських спортсменів у змаганнях різного рівня та аналіз їх досягнень показують, що системна робота в галузі професійного спорту на Херсонщині принесла вагомі результати.

- зазначимо, що наприкінці 80-х та початку 90-х років минулого століття студентський спорт в ХДПІ імені Н. Крупської знаходився на стадії зростання. Керівництво навчального закладу, приділяло належну увагу розвитку спорту в інституті. У зазначений період студентський спортивний рух мав підтримку і у керівництва навчального закладу. У досліджуваній період спортивні досягнення серед студентів ХДПІ імені Н. Крупської спостерігаються у представників водних видів спорту – веслування, академічне веслування тощо, також були значні успіхи студентських команд з волейболу та гандболу, спортивного орієнтування та спортивної гімнастики.

- великий вплив на розвиток студентського спорту в ХДПІ мав діючий при інституті спортивний клуб. Досягнення його вихованців були відмічені нагородами. Отримував визнання і сам клуб, як колективний орган.

Відкриття у Херсонському державному педагогічному інституті факультету фізичного виховання та спорту у 1994 році було обумовлено необхідністю підготовки вищезгаданих спеціалістів саме з числа

мешканців Херсону та Херсонської області. Такі кроки вживалися для забезпечення навчальних закладів, спортивних шкіл, спортивних товариств якісними та фаховими спеціалістами.

2. Протягом діяльності факультету фізичного виховання та спорту ХДУ його структура змінювалася. При відкритті факультету здійснювали свою діяльність дві кафедри – спортивних дисциплін і кафедра теорії та методики фізичного виховання. Згодом була організована ще одна кафедра олімпійського та професійного спорту. Результатом реорганізації структури факультету у 2011 році стало те, що було створено кафедру медико-біологічних основ фізичного виховання та спорту.

Кількісно і якісно змінювався професорсько-викладацький склад. Якщо у 1997 році на факультеті працювало 25 викладачів, 9 з яких мали наукові ступені та вчені звання, то у 2010 кількість викладачів збільшилась до 35, з них майже половина (17) мали наукові ступені та вчені звання. За період свого існування 11 випускників факультету успішно захистили кандидатські дисертації.

Але пандемія COVID 19, повномасштабне вторгнення РФ на територію України, внесли свої корективи у роботу та склад факультету. Станом на 2023-2024 навчальний рік професорсько-викладацький склад трьох кафедр становить 16 осіб, 14 з яких мають наукові ступені та вчені звання.

31.03.2017 року на факультеті фізичного виховання та спорту ХДУ була відкрита аспірантура за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт. В перші десять років роботи факультету дипломи спеціаліста з вищою освітою отримали понад 500 випускників, 450 здобули рівень спеціаліст, а 54 випускники отримали дипломи магістрів. 36 випускників факультету фізичного виховання та спорту отримали дипломи з відзнакою. Зараз спостерігається зменшення кількості студентів, але цьому є логічне



пояснення і об'єктивні причини. За період діяльності факультету більше 200 студентів ставали призерами та чемпіонами Олімпійських ігор, Світу, Європи, України, Дефлімпійських та Паралімпійських ігор.

За роки існування факультету постійно покращувалося матеріально-технічна база. До двох спортивних залів університету було додано тренажерну залу у 2004 році. У 2017-2018 роках був відкритий спортивний майданчик для ігрових видів спорту, а у 2019 році – побудовано сучасний спортивний плавальний басейн.

Проведений аналіз дає підстави говорити про те, що сучасний факультет фізичного виховання та спорту ХДУ є прогресивним та постійно розвиваючим осередком навчання, виховання та науки з хорошою науково-технічною базою та людським капіталом.

Але, необхідно наголосити, що після повномасштабного вторгнення РФ на територію України було введено правовий режим воєнного стану. – відповідний Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» був підписаний 24 лютого 2022 року.

З початком бойових дій Херсон та Херсонська область опинилися в окупації, приміщення ХДУ було захоплено російськими окупантами та місцевими колаборантами. Визначені в законодавстві обмеження та заборони пов'язані з введенням воєнного стану, евакуація університету, а також вищезгадані фактори стали об'єктивними причинами, які негативно вплинули на розвиток факультету фізичного виховання та спорту ХДУ у 2022-2023 роках.

Постійні бойові дії в місті Херсоні продовжують впливати на навчально-виховний процес та змушують керівництво університету та факультету, професорсько-викладацький склад вищого навчального закладу шукати нові форми та методи забезпечення функціонування факультету, навчання та , виховання студентів.

3. Перспективами розвитку факультету фізично виховання та спорту Херсонського державного університету є:

- підвищення спроможності факультету технічно і законодавчо забезпечити навчання за допомогою сучасних технологій;

- удосконалення роботи з вивчення і запровадження в діяльності факультету досвіду різних регіонів України, та досвід навчальних закладів Європи і світу, за рахунок проведення наукових конференцій, реалізації спільних проєктів, наукових та творчих відряджень, участь у міжнародних грантових програмах;

- міжнародна діяльність із застосуванням сучасних форм, методів та технічних можливостей, профорієнтаційна робота, а також розвиток науково-дослідної діяльності факультету:

- підвищення кількісних і якісних показників формування контингенту студентів, за рахунок проведення профорієнтаційних акцій, реалізації соціальних проєктів, що дозволяють ознайомити громаду зі спеціальностями факультету, довгострокове профорієнтування школярів, підвищення привабливості факультету шляхом забезпечення високої якості надання освітніх послуг, покращення матеріальної бази, забезпечення необхідним спортивним інвентарем тощо.

Одним з найактуальніших завдань, яке стоїть перед факультетом фізичного виховання та спорту ХДУ, це залучення науковців факультету до вирішення актуальних проблем регіону. Головним акцентом тут є розширення співпраці ХДУ і факультету фізичного виховання та спорту з освітніми закладами Херсонської області та Півдня України з питань спортивно-масової роботи, інклюзивної освіти тощо.

Узагальнюючи результати дослідження слід зазначити, що факультет фізичного виховання та спорту Херсонського державного університету має

потенційні можливості здійснювати і удосконалювати освітню, науково-дослідну, міжнародну та громадську діяльність.

Перспективи подальшого дослідження теми діяльності факультету фізичного виховання та спорту ХДУ полягатимуть у вивченні періоду функціонування факультету за час з початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України і до звільнення Херсонської області від російських загарбників.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Степанюк С.І., Коваль В.Ю. Факультет фізичного виховання та спорту ХДУ – історія і сучасність .Серія «Науково–педагогічні проблеми фізичної культури/фізична культура і спорт/». Випуск 4 Режим доступу: <file:///D:/493820.pdf>
2. Вербицький В. А. Історія фізичної культури та спорту в Україні : [навчальний посібник] / В. А. Вербицький, І. Г. Бондаренко. – Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. – 340 с режим доступу: <https://is.gd/3CzrWd>
3. Спорт на Херсонщині: рек. покажч./ Херсонський державний університет; [Л.М. Кончак, О.М. Блінова; ред. Н.А. Арустамова; бібліогр. ред. Л.С. Воїнова]. – Херсон: ХДУ, 2013.– 31 с режим доступу: <https://is.gd/adibTy>
4. Степанюк С.І. Розвиток фізкультурно-спортивного руху в Херсонському державному університеті / Світлана Степанюк, Інна Городинська, Юрій Грабовський // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: Зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки: У 3 т. / Уклад. А.В. Цьось, С.П. Козіброцький. – Луцьк: РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2012 Режим доступу: [file:///C:/Users/admin/Downloads/Fvs\\_2012\\_2\\_10.pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/Fvs_2012_2_10.pdf)
5. Сінкевич Є. Г. Ректори Херсонського державного педагогічного інституту (1994-1998 рр.)
6. Монографія Степанюк С.І. Студентський спортивний рух: історія, сьогодення та майбутнє. Монографія Херсон. Видавництво ХДУ 2006 Режим доступу: <https://is.gd/yU80DA>
7. Інтернет ресурс ОВОЗРЕВАТЕ Олена Павлова Гордість СРСР із Херсона: перемагала вагітною, у 50 років відбила майбутнього чоловіка та мовчить про війну в Україні Режим доступу: <https://is.gd/UvcfOQ>

8. Онлайн-видання Район.Херсон Максим Каракоз Очільник Херсонської МВА позбавив звання «Почесного громадянина міста» колаборанта та двох росіян Режим доступу: <http://surl.li/myspg>
9. Олександр КРУПИЦЯ // Гривня № 21(541), 2005-05-19 (стор. 7)
10. Олімпійська гордість Херсонщини Біобібліографічний довідник Херсон, 2013. Режим доступу: <https://unalib.ks.ua/files/unalib/File/resources/olimp.pdf>
11. Олимпийская гордость Херсонщины // Гривна. – 2008. - № 33. – С. 17. Про новокаховчанку, лучницю, чемпіонку Європи Л.Аржаннікову // Молодь Укр. – 1987. – 11 лют.
12. Борзов Валерій Пилипович // Знаменні і пам'ятні дати Херсонщини на 2009 рік / Херсон. обл. наук. універс. б-ка ім. Олеся Гончара. – Херсон, 2008. – С. 42. Кузьмин
13. Сайт ХДУ. Режим доступу: <https://www.kspu.edu/About/Faculty/FPhysicalEduSport/ChairSportGames/WomenHandballTeam.aspx?lang=uk>
14. Голобородько В. Його велика перемога / Голобородько В. // Молодь Укр. – 1981. – 14 квіт.
15. Крупица, О. Олімпійським курсом [Олімпіада в Афінах – 2004 у Греції] / О. Крупица // Новий день. – 2004. – 12 серп.
16. Жупина, А. Олімпійським курсом (Херсонське вище училище фізич. культури) / А. Жупина // Новий день. – 2012. – 6 верес.
17. Яценко А. На п'єдесталі пошани – херсонці : [М.Комаровський, П.Гурковський] / Яценко А. // Наддніпрян. правда. – 1988. – 28 верес
18. Крупица А. Гордимся нашими земляками. К п'ятидесятилетію дебюта херсонцев на Олімпійських іграх / Крупица А. // Гривна. – 2002. - № 42.

19. Досвід за плечима не носити // Новий день. – 2000. – 26 трав
20. Нікітенко С. В. Розвиток фізкультури та спорту на Херсонщині (1944-1991 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / С. В. Нікітенко. – Миколаїв, 2010. – 22 с. Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/121099/17-Nikitenko.pdf?sequence=1>
21. Нікітенко С.В. Участь спортсменів Херсонщини у міжнародних спортивних змаганнях (1952-1991 рр.) / С.В. Нікітенко Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/60364/6-N%20d1%2096k%20d1%2096tenko.pdf?sequence=1>
22. Нікітенко С. В. Заходи місцевих органів влади та управління щодо організації та розвитку фізкультурно-спортивного руху на Херсонщині (1944-1991 рр.) Режим доступу: [file:///C:/Users/admin/Desktop/cgiirbis\\_64.pdf](file:///C:/Users/admin/Desktop/cgiirbis_64.pdf)
23. Нікітенко С. Розвиток фізкультурно-спортивного руху серед сільського населення Херсонської області (1944–1991 рр.) Режим доступу: [file:///C:/Users/admin/Downloads/kraeznavstvo\\_2012\\_3\\_18.pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/kraeznavstvo_2012_3_18.pdf)
24. Голяка, С. К.; Степанюк, С. І.; Городинська, І. В. Від спорту дитячо-юнацького до олімпійських вершин. Режим доступу: <file:///C:/Users/admin/Downloads/Golyaka%20Луцьк%202008%20T.1..pdf>
25. Андрєєва, Р. І.; Степанюк, С. І.; Кедровський, Б. Г. Закономірності розвитку дитячо-бнацького спорту на Херсонщині. Режим доступу: <file:///C:/Users/admin/Downloads/СтепанюкАндрєєва.pdf>
26. Степанюк, С. І.; Кедровський, Б. Г.; Кольцова, О. С.; Ткачук, В. П З діяльності Херсонського обласного відділення Олімпійської Академії України Режим доступу: <file:///C:/Users/admin/Downloads/З%20діяльності%20Херсонського%20обласного%20відділення%20Олімпійської%20академії%20України.pdf>

27. Стратегія розвитку ХДУ на 2023-2027 роки режим доступу:  
<https://www.kspu.edu/Legislation/strategy.aspx>
28. Крупіца О. Анастасія – краща спортсменка минулого року / Крупіца О. // Новий день. – 2005. – 20 січ. – С.15.
29. Відбувся захист докторської дисертації науковця з Херсонщини Офіційний сайт Волинського національного університету імені Лесі Українки. Режим доступу:  
<https://vnu.edu.ua/uk/news/suspilstvo/vidbuvsya-zakhyst-doktorskoyi-dysertatsiyi-naukovtsya-z-khersonshchyny>
30. Робота з історичними джерелами як засіб формування критичного мислення учнів (практичний порадник для вчителів та учнів). Режим доступу: <https://naurok.com.ua/urok-formuvannya-kritichnogo-mislennya-uchniv-na-urokah-istori-117214.html>
31. Олійник. Я, Шевчук. С. Методи вивчення наукових шкіл в історії української суспільної географії. Режим доступу:  
<file:///C:/Users/admin/Downloads/6584-Article%20Text-13272-1-10-20161028.pdf>
32. Офіційне інтернет-представництво Президента України. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року. Режим доступу:  
<https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
33. Сходинки на п'єдестал // Наддніпрян правда. – 1976. – 14 серп
34. Андреев А. Вираз судьбы чемпиона / Андреев А. // Новий день. – 2000. – 22 верес. - С. 15
35. Пелых Е. Чемпионы, о которых не забывают // Вгору. – 2011. – 18 фев.

36. Андреев А. «Золото» - у херсонця Юрія Нікітіна / Андреев А. // Наддніпрян. правда. 2004. – 27 серп. Іменами наших олімпійців назвуть дві грецькі школи // Наддніпрян. правда. – 2004. – 27 серп.
37. Крупіца О. Олімпійським курсом / Крупіца О // Новий день. – 2004. – 12 серп. – С. 15
38. Булгак Ф. Херсонщина дала мировому спорту чотирьох Олімпійських чемпіонів... / Булгак Ф. // Такі справи. – 2003. – 13-19 лист. – С. 14.
39. Білейчук Б. Триумфальна осінь / Білейчук Б. // Україна. – 1988. - № 47. – С. 23
40. Крупица А. Гордимся нашими земляками. К п'ятидесятиліттю дебюта херсонцев на Олімпійських іграх / Крупица А. // Гривна. – 2002. - № 42.
41. Васильєв Б. Гості з ОАР // Наддніпрянська правда (Херсон). – 1966. – 4 червня.



# ДОДАТКИ

## Додаток А

## Стаття в газеті «Наддніпряньська правда» про розвиток спорту в селі Новорайськ Бериславського району Херсонської області



ною. І вже в першому старті на дистанції 3 тисячі метрів у змаганнях, що присвячувались Дню радянської преси, Андрій здобув перемогу серед спартаківських бігунів. Це ще одна удача — вже на інших змаганнях — перше місце на 100-метровій трасі.

Звичайно, нелегко поєднувати роботу на виробництві, навчання у великому вузі, заняття спортом. Але на жодному з цих фронтів рядовий армії фізкультурників Андрій Аташян не відступає. Щодо спорту, Андрій наполегливо готується до нових змагань.

«Відразу», — говорить він, — «виставляю дистанції 5000 і 10000 метрів, щоб повторюю пройдене», бо потрібно було вийти на змагання з арафонців, виконати норму першого розряду. Першу спробу здійснювати прагнення зроблю восени. Але я працюю за планом складеним тренером. Вважаю це важливо.

Е. АБРАМОВ.

## Новорайськ спортивний

Говорачи про новорайських волейболістів і взагалі про спорт у селі, де розташована центральна садиба радгоспу «Бериславський», не можна не згадати його організатора, так би мовити, спортсмена № 1 — Володимира Павловича Тіманова. Приїхав він до Новорайська в 1958 році вчителювати. Викладав хімію. З першого ж дня прийшов на стадіон.

В той час славилися волейболісти радгоспу «Червоний маяк». Перші зустрічі з ними не принесли успіхів. Та наші не здавались. Минуло небагато часу, і червономаячани зазнали поразки. З того часу радгоспні волейболісти ось уже майже 5 років тримають першість у районі.

Вийшли на арену районних та обласних змагань радгоспні баскетболісти. В селі захопилися ручним м'ячем. «Винуватець» успіхів сільських спортсменів і з цих видів спорту знову ж таки Володимир Тіманов.

Тільки в цьому році радгоспні спортсмени захищали честь району на обласних змаганнях з настільного теніса, волейбола та баскетбола і зайняли одне з перших місць.

З успіхом виступають і радгоспні шахісти М. Гінкул та Л. Байрак, які зайняли в цьому році на районній спартакіаді перше місце.

Але особливою повагою користується у болельників футбол. І наші любителі шкіряного м'яча одні з кращих у районі. Радгоспна команда в змаганні на приз «Наддніпряньської правди» зайняла в районі друге місце, поступившись першістю спортсменам радгоспу «Пам'ять Леніна». Наші футболісти грають на першість облради ДССТ «Колгоспник».

Серед кращих спортсменів слід відмітити Миколу Мішенка, Володимира Зубенка, Вадима Силкіна, Володимира Корнеєва, Валерія Михайленка та інших.

Якось в Новорайську з'явилась афіша: «Сьогодні зустрічаються футболісти Сивашки і Центральної». Це дитячі футбольні команди двох місцевих вулиць вирішили поміряти сили. А всього в селі 5 дитячих футбольних команд. Зараз проводиться серед них змагання на першість.

В. БОБРУЛЬКО,  
секретар комітету ЛКСМУ радгоспу «Бериславський».

щів одержали перемогу в спорт. В області добре відомі текстильні майстри сні вправних вєлогонщиків. С. Г. вері, Л. Беззубої, Д. Заскочені боротьби В. Сапотницького і Г. І. кова, з стрільби П. Пантелюді.

над сто текстильників виконали. му першого розряду. Це А. Ле жеський, А. Сербін, І. Яков А. Науменко, Н. Михай, В. Ста тьок, В. Голубань та багато інших.

Наші футболісти (тренер А. О. вперше в цьому році стали воло рями кубка області, завоювали з ня чемпіона облради ДСТ «А гард». Не раз виходили переможц в обласних змаганнях комбінат велосипедисти (тренер Н. Поліве чемпіонами області стали шах команда ручного м'яча, стрі Спортсмени комбінату в цьому захищали честь Херсонщини на публіканських змаганнях з шахів лоспорту, стрільби, ручного м'яча лейбола і футболу.

Це тільки початок. Текстиль докладають всіх зусиль, щоб за вати почесне звання Спортивного бу. Це буде ще один великий до масовості, майстерності.

В. БАРАНЧУ  
голова ради ДСТ «Авангард»  
Херсонського бавовняного комбінату.

ФУТБОЛ

## Зустріч лідерів

Цей тур першості України з бола серед команд класу «Б» несподіваним: лідер першої вінницький «Локомотив», прийма на своєму полі спартаківців І Франківська, зазнав поразки з хунком 2:1.

Решта ж зустрічей заверши так: нічия з нульовим рахунком ла зафіксована в матчах між воградською «Зіркою» і аванга цями Тернополя та миколаїв «Суднобудівником» і «Десною» нігова. Футболісти дрогобич «Нафтовика» виграли у крем цького «Авангарду» (4:2), черка «Колгоспник» у київського «Ар лу» (1:2), луцька «Волинь» грала київському СКА з раху 0:4, а «Колгоспник» Ровно з поразки від арміїців Львова футболісти Чернівців виграли «Шахтаря» Олександрії (2:1).



## Додаток Б

## Стаття у газеті «Наддніпрянська правда» про розвиток сільського гандболу на Херсонщині

Т

ім вітром

кли лінію старту швидкохідні «дра-  
ни». Високу майстерність водіння  
дна продемонструє екіпаж яхти, керо-  
ваний досвідченим і вольовим кер-  
маничем Юрієм Синявським з судно-  
монтажного заводу імені Комінтерна,  
ий і зайняв перше місце.

Не менш цікавою була гонка у  
ох класних заїздах на найновіших  
русних суднах «Летючий голан-  
ць», екіпаж якого складається з  
ох чоловік. Тут знову показав  
ю майстерність яхтмен з ком-  
нубудіваного заводу Олександр  
дов. Він разом з матросом А. Гу-  
рвим був недосяжним на фініші.

спортсменів цього ж заводу, чле-  
екіпажу швертбота класу «М» Ю.  
на. В. Якуба та рульового  
довичького нерви виявилися міц-  
ми, ніж у інших гонщиків, та й  
на підготовка у них була ви-  
ща. Ось чому екіпаж цієї «емки»  
взяв переміг у всіх заїздах і став  
оном міста.

рти яхтсменів були б ще масо-  
и, якби у морехідному училищі  
суднобудівному заводі, бавов-  
ч комбінаті більше приділяли  
розвитку цього виду спорту.  
дній станції училища стоїть бі-  
сятка яхт, а за весь спортивний  
тільки одне судно взяло участь  
анні.

О. ОЛЕКСАНДРОВ.

На полі сільські гандболісти

Першість обрала ДССТ «Кол-  
госпник» з ручного м'яча викли-  
кала в херсонців чималий інте-  
рес. Пояснюється це тим, що  
кожна зустріч була напруженою,  
цікавою. Спортсмени з колгоспу  
імені Кірова Білозерського вироб-  
ничого управління, вигравши у  
гандболістів Голої Пристані та  
Великої Олександрівки, зустрілися  
в півфіналі з командою радгоспу  
«Бериславський». І знову перемо-  
га (10:5).

Другими фіналістами були  
спортсмени Новокаховського тех-  
нікуму механізації і електрифіка-  
ції сільського господарства. Вирі-  
шальна зустріч спочатку проходи-  
ла з перемінним успіхом. До пер-  
ерви жодна команда так і не  
взяла верх. В другій половині  
господарями поля стали спорт-

смени з колгоспу імені Кірова.  
Вони все частіше атакують ново-  
каховчан. Точні кидки А. Прол-  
ченка, В. Гребенчика та Ф. Ля-  
шенка примушують новокаховчан  
починати гру з центра поля. Кі-  
ровці добилися переконливої пе-  
ремоти — 21:13. Вони стали воло-  
дарями кубка.

Майстерність сільських гандбо-  
лістів зростає. Чи не до остан-  
нього дня змагань невідомо було,  
хто вийде переможцем. Всім  
команд брало участь в першості  
і всі вони були досить сильними.

На фото: момент гри в одній  
з зустрічей на першість обрала  
ДССТ «Колгоспник» з ручного  
м'яча.

Текст і фото.  
П. ВЛАДИМИРОВА.



отиничі сім'ї вино...  
теристичі вчителі...  
дуже неохоче...  
ставився до...  
праці».

Батьки недогадали, що  
підкралась мораль, майже  
теля. Підготувався і...  
що вчилися разом з...  
Колі суд закінче...  
слухав усіх, хто був...  
му процесі, — став...  
новна причина...  
байдужість. Байдужість...  
виховував їх, хто...  
щеплювати їм...  
гу до людей...  
навчив їх...  
Минулого не...  
чинено — треба...  
хнюпівши...  
стоять два...  
рим судом...  
не тільки...  
— виховувати...  
великим...  
гою судовою...  
дуже довга...  
і майбутні...  
ченка і...  
судді...  
умовно...  
року...  
для...  
байдужість...  
хто ще...  
підлялі...  
Привіт...  
юнаками...  
у нашому...  
ки в...  
олологічна...  
бурашної...  
ачинки...  
що не...

## Додаток В

Стаття в газеті «Надніпрянська правда про діяльність яхтклубу у селі Станіслав Білозерського району Херсонської області

